

Lisa 2

AINEVALDKOND “KEEL JA KIRJANDUS”

Eesti keele teemad klasside kaupa

1. klass	Tähestiku õppimine, häälik ja täht, häälikurühmad, täishäälikute pikkus, liitsõnad, kirjatähtede õppimine
2. klass	tähestiku kordamine, lauselõpumärgid, ära kiri tahvlilt, sisukorra ja sõnastiku kasutamine, häälikud ja tähed, riimsõnad, isiku- ja kohanimed, täishääliku pikkus, suluta kaashääliku pikkus, täis- ja kaashäälikuühend, liitsõnad, vanasõnad, vastandsõnad, omadussõnad, küsisõnad, nimisõnad, tegusõnad, asesõnad, sidesõnad- koma sidesõna ees;; õnnitluse, teate, kutse koostamine, kuulutuselt, kavast, sõiduplaanilt info leidmine, võõrsõnad, nõrk sulghäälik sõna alguses, h-täht sõna alguses; nimetav, ilma-, kaasa- ja sisseütlev kääne, silbitamine, poolitamine; tekstide(ilukirjandus, teabetekst) eristamine, küsimustele täislausetega vastamine, Drive'i dokumendi koostamine, <i>i</i> ja <i>j</i> sõnades, tegusõna pööramine olevikus
3. klass	Tähestik; Tähestikuline järjekord; Häälikuühendid; Häälikurühmad; Silbitamine ja poolitamine; Võõrsõnad ja omasõnad; K,p,t,g,b,d sõna alguses; Võõrsõnades olevad tähed f, š, z, ž; Erinevad lauseliigid; I ja j-i õigekiri; h sõna alguses: Lausete lõpumärgid; Ainsus ja mitmus; Asesõnad, asesõnade lühivormid; Sõnaliigid: nimisõnad, tegusõnad, omadussõnad; Küsisõnad, küsilause moodustamine; Pikk, lühike ja ülipikk sulghäälik; Murdekeel; Kõnekäänud; Komaga ja komata sidesõnad; Koma loetus; Suur algustäht, nimi ja nimetus; Liitsõna; Lühendid; Loo ümberjutustamine (erinevast vaatenurgast); Kava koostamine loo põhjal; Kava koostamine loo kirjutamiseks; Tekstiliigid; Kirja, kutse, aadressi kirjutamine.
4. klass	tähestiku kordamine, pealkirjad, nimed, nimetused, teabekirjanduse liigid, poolitamine, lühendid, fakt ja arvamus, arvamuse avaldamine, helilised ja helitud häälikud, helitu hääliku naabrid (erandid), rõhuliide -gi ja -ki, kaashäälikuühend, i ja j õigekiri ja selle erandid, nimisõnad, omadussõnad, arvsõnad, referaat, loo tegevus ja tegelased, tegusõna pöörded, tegevusaeg ja -koht, olevik ja minevik, eitus, jaatus, kokkuvõtte tegemine, mis on lause, lausete liigid, ümberjutustamine, jutu ülesehitus, kirjeldamine, liht- ja liitlause, koondlause, liitlause kirjavahemärgid, otsekõne ja saatelause, otsekõne kirjavahemärgid, otsekõne kasutamine tekstis, muinasjutt, kunstmuinasjutt, vanasõna, kõnekäänd, sünonüümid, antonüümid.
5. klass	keelekasutus erinevates olukordades, eesmärgistatud kuulamine, kava koostamine, konspekterimine, reegel, juhend, tabel, skeem, mõttekaart, joonis, kokkuvõte, ümberjutustamine, foto, joonise, graafiku põhjal järelduste tegemine, lühiettekanne, kirjeldus, jutustamine, arutlemine, eesti keel teiste keelte seas, sugulaskeeled, täis- ja kaashäälikud, häälikuühendid, silbitamine, poolitamine, liitsõna, sõnaraamatud (nii paberil kui veebis), tegusõnad, käandsõnad, muutumatud sõnad, ainsus ja mitmus, alus, öeldis, koondlause, lihtlause, algustäheõigekiri, nimi, nimetus, pealkiri
6. klass	arvamuse avaldamine, paaris- ja rühmatöö, kaasõpilase tööle hinnangu andmine, tagasiside andmine, diskussioon, tunnustuse avaldamine, e-kiri, telefonivestlus, raadio- ja teleaadete eripära, ajakirjandus, karikatuur, foto, reklaam, tarbetekstid, protsesskirjutamine, mõttekaart, kirjand, alustekst, fakt ja arvamus, kiri, ümbriku vormistamine, lühiettekanne, kirjakeel, argikeel, murdekeel, võõrsõnad, häälikuõigekiri, -gi ja -ki, kokku- ja lahkukirjutamine, omadussõna võrdlusalustmed, arvsõnad, rooma ja araabia numbrid, kuupäeva kirjutamine, otsekõne ja saatelause, üte, algustäheõigekiri, lühendid
7. klass	kirja kirjutamine, meilivahetus, meediatekstid, uudis, arvamus, reportaaž, intervjuu, lühiettekanne, teksti arvtitöötlus, kirjakeel ja kõnekeel, murded, oskussõnavara, kehakeel, häälikud, häälikuõigekiri, silbitamine, poolitamine, rõhk, välde, omasõnad, võõrsõnad, sünonüümid,

	homonüümid, antonüümid, käändsõnad, pöörsõnad, muutumatud sõnad, tegusõna pöördelised vormid, astmevaheldus, meediatekstdid: uudislugu, arvamislugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus
8. klass	suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, telefonivestlus, suhtlemine rühmas, sõna saamine, kõnejärje hoidmine, väitlus, asjaajamis-, meedia-, teabe-, reklaami- ja aimetekstdid, konspekterimine, reklaamtekst, veebilehed, alustekstide põhjal kirjutamine, teabeallikad, viitamine, kõne koostamine, kirjand, refereerimine, keeleuuendus, häälikuõpetus ja õigekiri, algustäheõigekiri, nimi, nimetus ja pealkiri, sõnatuletus, tehissõnad, öeldis, alus, sihtis, määrus, täiend, koondlause, lisand, üte, lihtlause, liitlause, rindlause, põimlause, otsekõne, kaudkõne, tsitaat.
9. klass	eesti keele ajalugu, keelesugulus ja koht Euroopa ning maailma keelte seas; keeleallikate kasutamine sõnavara rikastamiseks, sõnade kontekstiliste tähenduste teadmine, kasutusviisid ja mõistesuhted; keelendite stiiliväärtused, keelendite kasutamine teksti eesmärgist lähtuvalt; põhikooli jooksul õpitud õigekeelsusreeglitiku kordamine ja aktiivne kasutamine; arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal; arutluse põhiskeem: väide, põhjendus, järeldus; veenmiskõne koostamine ja ettekandmine, väitlus; teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine; keelekujundite kasutamine tekstiloomes: konteksti sobivad ja sobimatud kujundid; sõnaraamatute kasutamine sõnade tähenduse ja stiilivärvingu leidmiseks; elektrooniliste sõnaraamatute kasutamine oma teksti kirjutamisel; tehisintelligentsi tööriistad ja nende kasutamine.

Kirjanduse teemad klasside kaupa

5. klass	arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle ("Kadri", "Vennad Lõvisüdamed"); oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine; illustratiivsete näidete (nt iseloomulike detailide) otsimine tekstist; küsimuste koostamine: fakti- ja fantaasiaküsimused, küsimustele vastamine tekstinäitega või oma sõnadega; kavapunktid väidete ja märksõnadena; lõikude kesksete mõtete otsimine; teksti vormistamine; esitluse koostamine ja ettekandmine; infootsing sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, veebisuhtlus; rahvalaul, muinasjutu tunnused, muistend, valm; loo sündmuste ajaline järjestus; kujundid (ka omaloodud tekstis): epiteet, võrdlus, algriim Käsitletavat teost: 1. J. Parijõgi "Jutte" (poistele) 3. S. Rannamaa "Kadri" (tüdrukutele) 4. J. Kross "Mardileib" 5. A. Pervik "Arabella, mereröövli tütar" 6. Astrid Lindgren „Vennad Lõvisüdamed“ või „Röövlitütar Ronja“ 7. C. Cassidy "Pöörane" või Katrin Reimus „Haldjatants“ (tüdrukutele) 8. Oskar Luts „Kapsapea“ 9. F. R. Kreutzwald "Eesti rahva ennemuistseid jutte" 10. Luulekogu F. R. Kreutzwald "Kilplased" - raamat on liiga keeruline, loevad koomiksit ja vaatavad multifilmi "Kilplased" R. Roht "Jutte loomadest" M. Twain „Tom Sawyer“ Mika Keräneni krimijutt (Rampsi sarjast üks teos) Õppekäigud: Kilplala, Martsipanigalerii, Tallinna Loomaaed ?, Lastekirjanduse Keskus "Detektiivi töötuba" Etendused: Vanemuises "Vennad Lõvisüdamed"
----------	---

6. klass	teksti eesmärgistatud ülelugemine; pilttekst; illustratiivsete tsitaatide, otsimine tekstist; esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal; sündmuste põhjus-tagajärg-seosed; tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine ("Pal-tänavä poisid"); detail, idee (peamõte), konflikt, minajutustaja, probleem, sündmustik, teema, tegelane, tegevusaeg, tegevuskoht, tekstilõik, tsitaat, tüüptegelane; kujundid: lihtsamad sümbolid; tegelaskõne varjatud tähenduse mõistmine; esinemisoscused: sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid; tekstitõõtlus arvutis; slaidiesitluse koostamine; muinasjutt, muistend, (Kalevipojaga seotud kohad), eepos (antiik- ja keskaja muistendid ja eeposed) Käsitletavad teosed: 1. Vennad Stephanidesed "Iidsete aegade lood" I osa (või mõni muu antiikmütoloogia-alane raamat) või E.Petiška "Vanakreeka muistendid ja pärimused" (6 müüti) 2. Üks kriminaaljutt: Lindgren "Meisterdetektiiv Blomkvist"/. Mika Keranen "Peidetud hõbedane aardlaegas" jt 3. J. Krüss "Timm Thaler ehk müüdnud naer" või mõni kaasaegne noortekirjanduse teos 4. Ferenc Molnar „Pal-tänavä poisid“ 5. C.Nöstlinger. "Vahetuslaps" 6. E. Raud „Kalevipoeg“ 7. Luulekogu 8. H. C. Andersen "Lumekuninganna" ja teised muinasjutud E. Kippel "Meelis" J. Rannap "Nelja nimega koer" A. Lindgren "Meisterdetektiiv Blomkvist" või "Meisterdetektiiv Blomkvisti ohtlik elu" poistel C. Nöstlinger "Vahetuslaps" või K. Thorvall "Isa aseaine", tüdrukutel A. Vallik "Kuidas elad, Ann?" või C. Nöstlinger "Greteke Sackmeier" Õppekäigud: Loone linnus, Kalevipoja Koda, etendus "Pal-tänavä poisid", Eesti Ringhäälingumuuseum
7. klass	lugemise iseseisev eesmärgistamine; kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine; arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal; idee (peamõte), konflikt (ka tegelase sisekonflikt), miljö, probleem, prototüüp ("Kevade"), sündmustik, teema, tegelane, tegevusaeg, tegevuskoht, tsitaat, tüüptegelane; kujundid (ka kasutamine): epiteet, võrdlus, metafoor, isikustamine ja kordus; sümbolite seletamine; allegooria mõistmine; piltluule; muinasjutu vormitunnused, kompositsioon ja rändmotiivid; anekdoot, ballaad, dialoog, draama, dramaatika, eepika, eepos, jutustus, komöödia ("Säärane mulk"), kõnekäänd, lüürika, monoloog, motiiv, mõistatus, naljand, piltluule, regilaul, remark, repliik, riimiline rahvalaul, robinsonaad, seiklusromaan, stroof, utoopia, valm, vanasõna, värss; omalooming: koha- või ajaloolise muistendi, valmi või allegoorilise loo, rahvalaulu, naljandi, mõistatuse, kõnekäändude põhjal naljaloo, seiklusjutu, piltluuletuse, kirja ühelt tegelaselt teisele, tegelasele tegevusjuhendi, tekstis toimunud sündmuste eeloo, loo muudetud vaatepunktiga, puänteeritud loo, erinevate teoste peategelaste võrdluse, vaadatud filmi põhjal ühelauselise või pikema kokkuvõtte või soovitusel või muu sellise kirjutamine; teksti põhjal fakti- ja järeldamis- ja analüüsiküsimustele vastamine, kasutades esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate; teksti kesksete mõtete leidmine, kokkuvõttes sõnastamine; arvustus, ettekanded, lühiuurimus; teksti vormistamine (tekstitõõtlus arvutil, blogimine), esitluse koostamine ja ettekandmine, infootsing, õppekeskkonnad, audiovisuaalsete vahendite kasutamine (teksti lindistamine, videotreening).

	Käsitletavad teosed: Gerald Durrell “Minu pere ja muud loomad”, Helga Nõu “Pea suu!”, Eduard Bornhöhe “Tasuja”, üks seiklusromaan (sari “Seiklusjutte maalt ja merelt”) või reisikiri (“Minu” sari), Otfried Preussler “Krabat”, Oskar Luts “Kevade” Õppekäigud: Rahvusraamatukogu, Tallinna Loomaaed, Palamuse muuseum mai lõpus
8. klass	erinevate lugemistehnikate valdamine; eri vaatepunktidest jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi; fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused; koha- ja ajaloolised muistendid, usundilised muistendid, Kaval-Antsu ja Vanapagana lood; ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest (kesk- ja uusaeg, Eesti pärisorjuse aeg, 1. maailmasõda); filmilike episoodide leidmine teostest, filmi ja kirjandusteose võrdlemine; epiteet, isikustamine, koomika, metafoor, kordus, piltluule, retooriline hüüatus, retooriline küsimus, stiil, sümbol, võrdlus; müüdi tunnused; poploor; teksti kompositsioonelemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teema arendus, kulminatsioon, lõpplahendus; detektiivromaan, dialoog, draamatika, dramatiseering, eepika, eepos, ekraniseering, haiku, intriig, jutustus, kompositsioon, kulminatsioon, lavastus, lüürika, monoloog, motiiv, müüt, novell, poploor, puánt, reisikiri, remark, repliik, romaan, sonett, stroof, stseen, tragöödia, ulmeromaan, vabavärs; esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon, silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga, miimika ja žestikulaatsiooni jälgimine; teost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine; teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine; eepika, lüürika ja draamatika, romaani, ja novelli, haiku ja vabavärsi ning tragöödia olemuse tundmine ja seletamine Käsitletavad teosed: A. Dumas “Kolm musketäri”, Juhan Liivi, Lydia Koidula, Marie Underi, Kalju Lepiku või Ernst Enno luulekogu, J. Austen “Uhkus ja eelarvamus”, William Golding “Kärbeste jumal”, J. Krossi, P. Vallaku või Fr. Tuglase lühiteos (novell) omal valikul, eluloo ja reisiraamatud, August Kitzberg “Libahunt” Õppekäigud: Teatri- ja muusikamuuseum
9. klass	oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine; tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt; Lihtne ja keeruline tegelane; tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga; tegelase sisekonflikti äratundmine (Katku Villu, Holden Caulfield); tegevusmotiivid, käitumise ajendid; teose stiililise eripära kirjeldamine; luule vorm: värs, stroof, erinevad riimiskeemid; oodi, ballaadi, soneti, haiku ja vabavärsilise luule tunnused; arvustuse kirjutamine; arvustus, draama, draamatika, eepika, eepos, haiku, jutustus, lüürika, novell, riimiskeem, romaan, sonett, stroof, tragöödia, esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida); rahvaluule ja tänapäevakirjanduse seoste leidmine (“Rehepapp”); rahvalaulud (sõprusest ja vaenlastest, mõistatuslaulud, pulma- ja armastuslaulud, kiidu- ja pilalaulud, tähtpäeva-, mängu- ja draamaelementidega laulud). Käsitletavad teosed: Mati Unt “Hüvasti, kollane kass”, A. H. Tammsaare “Kõrboja peremees”, Indrek Hargla “Apteeker Melchiori sari”, Carl Mothander “Parunid, eestlased ja enamlased”, Albert Kivikas “Nimed marmortahvilil”, Erich Maria Remarque „Läänerindel muutuseta”, August Gailit “Isade maa”, Sass Henno “Mina olin siin” Õppekäigud: giidituurid apteeker Melchiori radadel septembris, Mati Undi muuseum, A.H. Tammsaare muuseum, Tohisoo mõis mais, filmimuuseum

ÕPPEAINE NIMETUS	Eesti keel ja kirjandus
ÕPPEAINE KIRJELDUS	Eesti keele ja kirjanduse õpetamisel ja õppimisel lähtutakse keelekasutuse eesmärkidest ja soovist ennast mõistetavaks teha ning teisi mõista. Kohila Mõisakooli õppekava loob soodsad õppetingimused eri võimete ja vajadustega õpilastele, nii et erinevad eeldused saaksid realiseeruda nende arengus võimeteks ning arenguraskused oleksid ületatavad isiksuse terviklikkuse realiseerumisel. Põhikooli keele- ja kirjandusõpetust ühendab eesmärk tunda õppida, osata ja vallata loomulikku keelt, mis on mõtete ja tunnete vahendaja, kultuurilise, riikliku ja iseenda identiteedi kandja ning rahvuskultuuri vundament. Keeleoskus kõnes ja kirjas on inimese mõtlemis- ja tundevõime kujunemise, intellektuaalse arengu ja sotsialiseerumise alus. Eesti keele valdamine Eestis on hariduslik vajadus, mis on eduka ja jätkusuutliku õppimise eeldus kõikides õppeainetes. Keel on rahvuskultuuri ja rahvusliku identiteedi kandja ning tema valdamine kõnes ja kirjas on inimese mõtlemisvõime kujunemise, vaimse arengu ning sotsialiseerumise alus. Eesti keele hea valdamine on eduka õppimise eeldus kõigis õppeainetes. Ainevaldkonna õppeained toetavad eeskätt õpilase emakeele ja kirjanduspädevuse ning kommunikatiivsete oskuste arengut. Ainevaldkonna õppeainetes omandatakse keele- ja kirjandusteadmisi ning erinevaid lugemise, kirjutamise ja suhtlemise kogemusi. Ainevaldkonna õppeainetes omandab õpilane keele- ja kirjandusteadmisi, arendab lugemis-, kirjutamis- ja suhtlusoskusi, et kasvada põhikooli lõpuks teadlikuks, aktiivseks ja vastutustundlikuks lugejaks, kirjutajaks ja suhtlejaks. Ainevaldkonna õppeained toetavad ka õpilase identiteedi ja enesetunnetuse kujunemist ning kultuurilist ja sotsiaalset arengut. 1.–4. klassini on eesti keel õppeaine, mille õppimine arendab kõiki keelelisi osaoskusi (kõnelemine, kuulamine, lugemine, kirjutamine, õigekeelsus) nii teabe- ja tarbetekstide kui ka kirjandustekstide lugemise, reflekteerimise ja kirjutamise toel. Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eri õppeained, mida seob tekstikeskne käsitusviis ning keeleliste osaoskuste arendamine” sisuga ja žanriteadlik käsitusviis ning kõikide keeleõpetusoskuste mitmekülgne ja tasakaalustatud arendamine. Kirjandusõpetus taotleb küll eeskätt õpilaste kirjandushuvi ja lugejavõimete kujunemist ning kõlbelis-emotsionaalset arengut kirjandusteoste lugemise ja mõtestamise toel, kuid kirjandustundides vaadeldakse ka ilukirjanduskeele eripära ning arendatakse õpilaste suulist ja kirjalikku väljendusoskust. Ainevaldkonna õppeainete lõimimise põhialus on avar käsitus tekstidest, hõlmates nii suulisi kui ka kirjalikke, tarbe- ja ilukirjandustekste, samuti pildilise, graafilise ning teiste tekstiliikide kombinatsioone. Ainevaldkonna õppeainete koostoimes omandatakse teiste õppeainete õppimiseks vajalikke kuulamis-, kõnelemis-, lugemis- ja kirjutamisstrateegiaid, kujuneb soov ning oskus oma mõtteid väljendada. Keelekasutust ning oskust tekste mõista ja luua arendatakse teksti- ja õigekeelsusõpetuse kaudu. Eesti keelt ja kirjandust õppides omandab õpilane keelelise suhtluse oskused ja vilumused, õpib oma mõtteid ning tundeid väljendada, kuuldut ja loetut analüüsima ning kogutud teavet üldistama. Kirjanduse lugemine ja käsitlemine tundides avardab õpilase kultuuri- ja elukogemusi, rikastab sõnavara,

	soodustab kirjandushuvi ning lugejavõimete ja isiksuse arengut. Ainevaldkonna õppeained tervikuna toetavad õpilaste keelepädevuse ja kommunikatiivsete oskuste kujunemist ning esteetilist, kultuurilist ja sotsiaalset arengut.
LÕIMING TEISTE VALDKONNAPÄ DEVUSTE JA AINEVALDKOND ADEGA	Ainevaldkonna õppeained toetavad teiste valdkonnapädevuste saavutamist, sest keele- ja kirjandustundides arendavad õpilased oma suulist ja kirjalikku väljendusoskust ning suhtlusoskust, õpivad lugema ja mõistma eri liiki tekste, sh teabe- ja tarbetekste, arendavad kirjandustekste lugedes oma sõnavara ning avardavad maailmapilti; õpivad kirjutama eri tüüpi tekste (sh arvamust, referaati, juhendit), kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; õpivad koostama ning vormistama uurimistööd, kasutama allikaid ja viitama neile; harjuvad kasutama eri liiki sõnaraamatuid ning käsiraamatuid. Võõrkeeled. Emakeeletundides omandatud keelemõisted ja võõrsõnade õppimine soodustab ja toetab võõrkeelte õppimist. Väliskirjanduse autorite ja teostega tutvumine süvendab huvi õpitava keele maa, selle kultuuri ning kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu. Matemaatika. Matemaatika õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti keele ja kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist. Samas eeldab heade õpitulemuste ja korrektse keelekasutuse saavutamine, et ka matemaatikatundides töötataks tekstiga õppesisu või -ülesande mõistmise nimel ning nõutaks elementaarsete õigekirjanõuete järgimist kirjalikes töödes. Loodusained. Loodusainete õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab samuti head lugemisoskust ja tekstitööd. Õpilane peab õppima õigesti kirjutama kohanimesid ning loodusnähtuste ja loodusobjektide nimetusi. Loodusalsed tekstid eesti keele õppekirjanduses ning loetavas ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist, kujutluspiltide teket ja emotsionaalset mõju lugejale. Sotsiaalsained. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste ja arengu mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse silmas ühiskonnaelus olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Samaaegu toetavad sotsiaalsaineid õppides omandatud teadmised ajaloost, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimesest kirjandusteostes kajastatud ühiskonnaelu probleemide ja inimsuhete mõistmist. Kunstiained. Kunstiainetes õpet toetab eeskätt kirjanduse kui kunstiaine õppimine. Kirjandusteose analüüs seostatuna illustratsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist. Reklaami terviklik käsitlemine keeleõppes eeldab ka visuaalsete komponentide eritlemist ja analüüsi, mida võiks teha koostöös kunstiõpetajaga.

LÄBIVAD TEEMAD	Läbivad teemad toetavad õpilase suutlikkust oma teadmisi ja oskusi erinevates olukordades rakendada, väärtusnorme, -hoiakuid ja -hinnanguid kujundada ning võimaldavad luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust. Läbivad teemad kui ühiskonnas tähtsustatud aineteülesed valdkonnad on üld- ja valdkonnapädevuste, õppeainete ja ainevaldkondade vahelise lõimingu vahendiks, neid on oluline arvestada emakeele ja kirjanduse õppesisu ja õpitulemuste kavandamisel, kooli õppekava koostamisel ja koolikeskkonna kujundamisel. Kirjandusõpetus seostub peaaegu kõigi õppeainetega (esmajoonel eesti keelega) ja kirjanduse lähiümbruse aladega (folkloori, teatri, filmi, kujutava kunstiga) ning toetab õppe sisu kaudu õppekava läbivate teemade käsitlemist ja võtmepädevuste saavutamist. Läbivate teemade käsitlemist toetavad projekt- ja probleemõpe, uurimis- ja loovtegevused, lugemis-, kirjutamis- ja suhtlusülesanded ning mitmekülgne info- ja digikirjaoskus. Läbivate teemade käsitlemise iseloom, sügavus ja raskuspunkt on klassiti erinev ning paljuski seotud kirjanduse valikuga. Taotlus on, et loetud ilukirjandustekstide põhjal arutledes suhestaks õpilane ennast käsitletavate teemadega.
ÜLDPÄDEVUSTE KUJUNDAMINE AINEVALDKONN A ÕPPEAINETES	Õpilaste väärtuspädevuse kujundamisel on ainevaldkonnal väga oluline koht, arvestades kirjanduse kui kunstiaine spetsiifikat. Kirjandusõpetuses on peamine rõhk kõlbeliste ja esteetilisemotsionaalsete väärtuste ning kultuuriväärtuste kujunemisel loetavate ilukirjandus- ja aimetekstide alusel. Ka keeleõpetus rõhutab vaimseid ja kultuuriväärtusi: keelt kui rahvuskultuuri kandjat, keeleoskust kui inimese identiteedi tähtsat osa. Keeleõpetus väärtustab funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse. Keele- ja kirjandusõpetus arendavad olulisi õpipädevusi: kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, eri allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist. Ainevaldkonna õppeained toetavad sotsiaalse pädevuse kujunemist, avardades õpilase maailmapilti ja ettekujutust inimsuhetest ning kujundades suhtluspädevust: suulise ja kirjaliku suhtluse oskusi, suhtluspartneri arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust. Enesemääratluspädevuse ja ettevõtlikkuspädevuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka õpilaste igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, seisukohavõtu ja lahenduste otsimisega nii keele- ja kirjandustundides kui ka loovtöodes. Enesekohase ja ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest. Keelt ja kirjandust õppides kasutatakse digivahendeid internetis eri liiki tekstide ning audiovisuaalse meedia otsimiseks, sh märksõnadega. Õpitakse tekste digitaalselt looma ja vormistama, järgides autoriõigusi viitamise ning teksti digitaalsel kujul säilitamise korral. Isikuandmeid sisaldavaid tekste koostades ning digikeskkonnas suheldes pööratakse tähelepanu interneti turvalisusele ja igapäevaelu väärtuspõhimõtete arvestamisele. Digipädevuse kujunemist toetab arvutikasutamist ja arvutiõigekirjaoskust eeldavate ülesannete õppesse põimimine.

VALDKONNA PÄDEVUS	Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärk põhikoolis on kujundada õpilastes eakohane keele- ja kirjanduspädevus, mis tähendab suutlikkust tajuda keelt ja kirjandust kui rahvusliku, riikliku ja iseenda identiteedi alust, mõista erinevaid kirjandustekste ning nende tähtsust Eesti ja maailma kultuuriloos. Keele- ja kirjanduspädevus hõlmab teadmisi ja oskusi, kujundamaks keele- ja kultuuriteadlikku inimest, kes käitub nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses verbaalsele ja sotsiaalsele kontekstile vastavalt. Keele- ja kirjandusõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks omandab õpilane järgmised valdkonnapädevused: 1) austab keelt kui kultuuri kandjat ja vahendajat, hindab seda kui avaliku suhtluse vahendit, väärtustab eesti rahvuskirjandust ja rahvapärimust ning keelelist ja kultuurilist mitmekesisust; 2) saavutab keeleteadlikkuse, arvestab kultuuris välja kujunenud keelekasutus- ja suhtlustavasid, teadvustab keeleoskust õpioskuste alusena ning identiteedi osana; 3) loeb, esitab ning kirjutab eri tüüpi ja liiki tekste, analüüsib tekstide keelekasutust, ülesehitust ja vormistust, väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult; 4) leiab, hindab kriitiliselt ning kasutab eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, austab intellektuaalomandit; 5) mõistab ilukirjandusteose kunstilisi väärtusi, analüüsib ja tõlgendab eri tüüpi ning eri žanris tekstide ülesehitust, väljendust ja sisu; 6) omandab lugemisharjumuse, väärtustab lugemist, kujundab loetu põhjal oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, rikastab mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda keele- ja kultuuriteadmisi
KEELE- JA KIRJANDUSPÄD EVUS	Põhikooli lõpetaja: -väärtustab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit; -tajub keeleoskust õpioskuste alusena ning oma identiteedi olulise osana; -on omandanud põhiteadmised keelest ning õigekirjaoskuse; -on keeleteadlik, väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, arvestades kultuuris väljakujunenud keelekasutustavasid; -kuulab, loeb ja kirjutab mõtestatult eri liiki tekste ning esitab teavet eri viisidel; -kasutab asjakohaselt eri suhtluskanaleid; -suudab leida, kriitiliselt hinnata ning kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet; -tunneb ja väärtustab nii rahvuskirjandust kui ka teiste rahvaste kirjandust, nii oma rahvuslikku pärimuskultuuri kui ka kodumaa kultuuritraditsioone ning kultuurilist mitmekesisust; -tunneb ja väärtustab kristlikke tähtpäevi ja traditsioone. -on lugenud eakohast väärtkirjandust, kujundanud kirjanduse kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning rikastanud mõtte- ja tundemaailma, arenenud isiksusena; -tajub kirjandusteost kui kunstiteost, mõistab teose sisu ning hindab selle kunstilisi väärtusi; -suudab kujundada ja väljendada oma isiklikku arvamust ning tunnustab ja arvestab teiste inimeste arvamust; -väärtustab ausust ja õiglust ning inimväärikat ja vastutustundelist käitumist; -oskab õppida, hangib teavet eri allikatest ning kasutab sõnaraamatuid ja käsiraamatuid.

AINEVALDKONN A ÕPPEAINED	Ainevaldkonna kohustuslikud õppeained on eesti keel ja kirjandus. Eesti keele ja kirjanduse nädalatundide jaotumine kooliastmeti: I kooliaste eesti keel – 19 nädalatundi II kooliaste eesti keel – 11 nädalatundi kirjandus – 4 nädalatundi III kooliaste eesti keel – 7 nädalatundi kirjandus – 6 nädalatundi
HINDAMINE	I kooliastmes hinnatakse õpilase: suulist keelekasutust, s.o kõnelemist ja kuulamist; lugemist, s.o lugemistehnikat, teksti mõistmist ja vabalugemist; kirjutamist, s.o kirjutehnikat, õigekirja ja kirjalikku tekstiloomet. II ja III kooliastmes hinnatakse õpilase: suulist ja kirjalikku suhtlust; tekstide vastuvõttu; tekstiloomet; tekstide õigekeelsust. Kirjanduse tundides parandab õpetaja kirjalikes ülesannetes ka keelevead, kuid hinnates arvestatakse valdavalt töö sisu. Omaloominguliste tööde puhul võib lisahindega tunnustavalt hinnata ideelist ja esteetilist aspekti. Kirjanduse hindamise meetodeid ning võtteid: 1) suuline küsitlus, vestlus; 2) viktoriin, valikvastustega test või lünktekst; 3) lugemiskontroll (nt fakti- ehk mäluküsimused teose kohta); 4) kontrolltöö (nt autori ja tema loomingu või kirjanduslike mõistete kohta); 5) analüüsi- ja tõlgendusülesanded (nõuavad arutlemist, argumenteerimist, võrdlemist); 6) kirjanduslik essee; 7) raamatuarvustus; 8) lugemispäevik; 9) omaloominguline töö (nt kirjeldus, jutt, luuletus, dialoog); 10) teemamapp, õpimapp (portfoolio). Sooritusülesanded, mis võimaldavad teada saada, mida õpilased reaalselt teavad ja oskavad: 1) raamatututvustuse esitamine; 2) väitlus kirjandusteose üle; 3) veenmiskõne koostamine ja esitamine; 4) kirjandusliku projekti koostamine; 5) kirjandusliku uurimistöö teostamine; 6) luuletuse, proosateksti või dialoogi esitamine; avalik esinemine konkurssidel või mujal. Kirjandusliku essee hindamiskriteeriumid:

	1) sisu: teema avatus ja arendus, probleemi ja põhiidee sõnastamine, teose lugejapoolne tõlgendus, seostamine tänapäeva või iseenda eluga; 2) arutlemise võtted: analüüsimine, näitlikustamine, võrdlemine, defineerimine, klassifitseerimine; 3) kompositsioon: sissejuhatus, teema arendus, lõppsõna; üleminekud, detailid, üksik ja üldine, loomulikkus ja sujuvus; 4) stiil: sõnavara, lausestus, mõtetevahelised seosed, kujundlikkus; 5) keelekasutus: õigekiri; 6) vormistus: käekiri, arvutitruki nõuded, paigutus jms.
ÕPPEKESK-KOND	Valdav osa õpet toimub klassis, kus saab mööblit sobivalt ümber paigutada liikumistegevusteks (nt dramatiseeringud, õppemängud), rühmatöoks ning ümarlauavestlusteks. Klassiruumis kasutatakse õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikoni. Tundides kasutatakse tänapäevastel info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid, sh netisõnaraamatuid. Tunde peetakse vajaduse korral raamatukogus ning väljaspool kooli.
EESTI KEEL	TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD
I KOOLIASTE	Õpilane: 1) mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust; 2) väärtustab eesti keelt; 3) omandab eesti keele lugemistehnika; 4) loeb eesmärgistatult eri allikatest ja keskkondadest; 5) kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste käsikirjaliselt ja arvutil eri keskkondades; 6) väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult; 7) analüüsib individuaalsete võimete piires eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste; 8) tunneb eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust ning mõistab nende sisu; 9) kujundab lugemise kaudu esmaseid hoiakuid ja tõekspidamisi, väärtustab lugemist.
II KOOLIASTE	Õpilane: 1) mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust; 2) mõistab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit; 3) väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult; 4) teeb õpitu piires keeleteadlikke valikuid, kasutab korrektset kirjakeelt ja sobivat sõnavara; 5) loeb tekste ladusalt ja eesmärgistatult eri keskkondades ja allikatest; 6) kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel; 7) analüüsib ja hindab eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste; 8) mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära; 9) kujundab lugemise kaudu hoiakuid ja tõekspidamisi; 10) väärtustab lugemist, leiab endale sobivat lugemisvara.
III KOOLIASTE	Õpilane: 1) väärtustab oma rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust; 2) väärtustab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit. 3) on keeleteadlik, väljendab end eesmärgipäraselt, selgelt, asjakohaselt ja keeleliselt korrektselt suuliselt ning kirjalikult; 4) loeb tekste vilunult, eesmärgistatult ja kriitiliselt eri keskkondades ja allikatest;

	5) kirjutab eesmärgistatult ja keeleliselt korrektselt eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel; 6) analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste, arvestab intellektuaalomandiga; 7) mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära ning funktsiooni; 8) kujundab lugemise kaudu väärtushoiakuid ja tõekspidamisi; 9) väljendab end sobivat ja rikkalikku sõnavara kasutades; 10) omandab lugemisharjumuse ja väärtustab lugemist.	
EESTI KEEL	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU <i>sh praktilised tööd, õpiprojektid, õppetegevus väljaspool klassiruumi, kogukonnapraktika vm õppetegevused</i>
1.klass	Suuline keelekasutus (kuulamine, kõnelemine) * Eristab häälikuid (asukoht ja järjekord sõnas), täishääliku pikkusi; * Õpetaja ja kaaslaste kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine; kuulab õpetaja ja kaaslaste esituses lühikest eakohast teksti, mõistab kuuldud lause, jutu sisu; * teab, et sõnadel on lähedase või vastandtäheendusega sõna ja nimetab neist mõningaid; * väljendab end suhtlusolukordades arusaadavalt: palub, küsib, tänab, vabandab; * jutustab suunavate küsimuste toel kuuldust, nähtust, loetust; * koostab õpetaja abiga pildiseeria või küsimuste toel suulise jutu; * esitab luuletust peast. Lugemine * Tunneb häälik-täheлист vastavust, loeb õpitud teksti enam-vähem ladusalt, lausehaaval üksiku peatusega raskema sõna ees oma kõnetempos või sellest aeglasemalt;	Suuline keelekasutus Helide, häälte ja häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas), hääliku pikkuse eristamine, pöörõhk täishääliku pikkusel. Õpetaja ja kaaslaste kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine. Õpetaja ja kaaslaste ettelugemise kuulamine. Kuuldu ja nähtu kommenteerimine. Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Häälduse harjutamine, hääle tugevuse kohandamine olukorrale. Töö lähedase tähendusega sõnaga, sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine. Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumine, tänamine) valik suhtlemisel. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas. Jutustamine kuulatu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria, etteantud teema põhjal; aheljutustamine. Esemete, nähtuste, tegelaste jms võrdlemine, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitamine. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeleolude väljendamiseks. Lihtlauseliste küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine. Tuttava luuletuse, dialoogi esitamine loomuliku tooniga peast. Lugemine Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus jm. Trükitähtede (nii suurte kui väikeste) tundma õppimine. Tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine. Silpidest sõnade moodustamine. Lugemistehnika arendamine

* mõistab häälega või endamisi (vaikse häälega või huuli liigutades) lugedes loetu sisu;
 * vastab teksti kohta käivatele küsimustele, mille vastused on palas otsesõnu öeldud;
 * mõtleb jutule alguse või lõpu;
 * on lugenud mõnda lasteraamatut, nimetab nende pealkirja ja autoreid, annab loetule emotsionaalse hinnangu (lõbus, tõsine, igav ...).

Kirjutamine

* Kasutab õigeid kirjutamisvõtteid, teab, kuidas väikesi ja suuri kirjatähti kirjutatakse ning sõnas õigesti seotakse; * kirjutab tahvlilt maha;
 * täidab tahvlinäidise järgi õpetaja abiga õpilaspäevikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, varustab töö kuupäevaga;
 * koostab näidise järgi kutse;

õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo, oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ja partnereid arvestades. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust. Jutustava, kirjeldava, teabeteksti (õpilaspäevik, kutse, õnnitlus, saatekava, tööjuhend, raamatu sisukord) lugemine. Sõna, lause, teksti sisu mõistmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel. Üksikute tingmärkide lugemine, tähenduse tabamine (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms). Skeemide, kaartide, tabelite lugemine lasteraamatutes, lasteajakirjanduses ja kooli kirjalikes tekstides. Loole lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine. Tekstist õpitavate keelendite, samuti sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade jms leidmine. Küsimustele vastamine, millele vastus on tekstis otsesõnu kirjas. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga. Jutu, muinasjutu, luuletuse, mõistatuse eristamine. Tekstid: liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend. Loetud raamatu autori, kunstniku (illustraatori), tegelaste nimetamine, loetust jutustamine. Loetule emotsionaalse hinnangu andmine (lõbus, tõsine, igav jne). Huvipakkuva raamatu leidmine kooli või kodukoha raamatukogust täiskasvanu abiga.

Kirjutamine

Kirjaeelharjutused. Kirjutamine pliiatsi ja kriidiga, joonistähete kirjutamine. Väikeste kirjatähete õppimine. Suurte kirjatähete õppimine (vajadusel 2. klassis). Tähtede seostamine, sõna ja lause ladumine ja kirjutamine. Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Töö vormistamine, puhtus, käekirja loetavus. Teksti ära kiri tahvlilt, õpikust. Oma kirjutusvea parandamine õpetaja abiga. Etteütlemise järgi sõnade ja lausete

	* eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, sõna, lauset; * kirjutab omasõnade algusesse k, p, t; kirjutab õigesti lühemaid (kuni 2-silbilisi) sõnu ja lauseid; * teab, et lause lõpeb punktiga; * teab, et lause alguses, inimeste, loomade, oma kodukoha nimes kasutatakse suurt algustähte; * kirjutab õigesti oma nime.	kirjutamine. Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitlus (kujundamine näidise järgi). Lünkumberjutustuse 10 kirjutamine. Jutu kirjutamine pilditäiendusena (pildi allkiri, tegelaskõne jms). Jutule lõpu kirjutamine. Loovtöö kirjutamine (pildi, pildiseeria, küsimuste järgi). Õigekeelsus Häälik, sõna, lause, tekst. Tähed ja tähestik, võõrtähtede vaatlus. Häälikute märkimine kirjas. Täis- ja kaashäälikud. Täishäälikuühendi vaatlus. Täishäälikupikkuse eristamine ja õigekiri, kaashääliku pikkusega tutvumine. Sulghäälik (k, p, t) omasõnade alguses. i ja j ning h sõna alguses seoses tähtede õppimisega. Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes. Liitsõna vaatlus (moodustamine). Sõnade lõpu õigekiri – d ja –vad (mitmus) ning –b (tegusõna 3. pööre) õigekirjaga tutvumine. Tutvumine jutustava (väit-), küsi- ja hüüdlausega. Lause lõpumärgid: punkt, (küsi- ja hüüümärgi vaatlemine). Koma lauses (teksti vaatlus).
2.klass	Suuline keelekasutus Eristab täis- ja suluta hääliku pikkusi; kuulab õpetaja ja kaaslaste eakohast teksti ning toimib saadud sõnumi kohaselt õpetaja abil; koostab kuuldu põhjal lihtsama skeemi ja kaardi õpetaja abil; kasutab kõnes terviklauseid; teab ja leiab vastandtähtendusega sõnu ning õpetaja abil ka lähedase tähtendusega sõnu; väljendab arusaadavalt oma soove ja kogemusi väikeses ja suures rühmas; vestleb oma kogemustest ja loetust; annab õpetaja abil edasi lugemispala, õppeteksti, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab õpetaja abil jutu pildiseeria, pildi või küsimuste toel; mõtleb jutule alguse või lõpu; vaatleb ja kirjeldab nähtut, märkab erinevusi ja sarnasusi õpetaja suunavate küsimuste toel; esitab luuletust peast.	Suuline keelekasutus Õpetaja ja kaaslaste suulise mitmeastmelise juhendi meeldejätmine ja selle järgi toimimine. Õpetaja ettelõetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ja lihtsa skeemi koostamine. Kaaslaste ettelugemise kuulamine ja hindamine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana). Kuuldud jutu ümberjutustamine; pikema dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja sisule. Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk suluta kaashäälikul. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevus, intonatsioon) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses. Sõnatähtenduste selgitamine ja täpsustamine aktiivse sõnavara laiendamiseks. Kõnelemine eri olukordades (telefonitsi, rühma esindajana), rollimängud. Nii enese kui teiste tööde tunnustav kommenteerimine. Oma arvamuse avaldamine (raamatu, filmi jm) kohta ja selle põhjendamine. Arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine. Sündmuse, isiku, looma, eseme

jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi, tabeli abil. Mõtete väljendamine täislausetena. Eri meeoluga luuletuste (aastaajad, laste elu) mõtestatud peast esitamine.

Lugemine

Loeb õpitud teksti suhteliselt õigesti, ladusalt (lugemistempo võib olla kõnetempost aeglasem), parandab ise oma lugemisvigu, enamasti väljendab intonatsioon loetava sisu; mõistab häälega või endamisi lugedes loetu sisu; vastab teemakohastele (ka lihtsamatele tekstis mitte otsese infoga seotud) küsimustele; leiab tekstis iseseisvalt vastused konkreetsetele küsimustele ja töötab õpetaja abiga eakohaste juhiste alusel; tunneb ära jutu, luuletuse, mõistatuse, näidendi ja vanasõna; kasutab õpiku sõnastikku õpetaja abiga sõnade leidmiseks algustähe järgi; on lugenud mõnda lasteraamatut, nimetab tegelasi ja annab edasi loetu sisu mõne huvitava, enam meeldinud episoodi järgi.

Kirjutamine

Kasutab kirjutades õigeid väikeste ja suurte kirjatähtede tähekujusid ja seoseid; kirjutab tahvlilt või õpikust ära; täidab iseseisvalt õpilaspäevikut ja kujundab vihikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, kirja joonelisele lehele, varustab töö kuupäevaga; koostab õpetaja abiga kutse, õnnitluse ja teate; kirjutab loovtöö ning ümberjutustuse pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil; eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, silpi, sõna, lauset, täishäälikuühendit; kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade algusesse ja omandatud võõrsõnade algusesse; märgib kirjas õigesti täishäälikuid; teab peast võõrtähtedega tähestikku;

Lugemine

Lugemistehnika arendamine: oma lugemisvea parandamine, sobiva intonatsiooni kasutamine. Endamisi eri liiki lühitekstide (teade, kiri, ajakirja rubriik, sõnastik) mõistev lugemine. Teksti sisu aimamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Loetud jutustuse ja muinasjutu kohta kava koostamine (teksti jaotamine osadeks); skeemi/kaardi koostamine õpetaja abiga. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine (ka siis, kui vastus otse tekstis ei sisaldu). Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine. Tekstiliikide eristamine: lisanduvalt jutustus, näidend, vanasõna. Õpiku sõnastiku kasutamine. Tekstid: rahvaluuleline liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend, muistend. Loetud raamatu tutvustamine ja soovimine. Vajalikku teose otsimine kooli või kodukoha raamatukogust autori ja teema järgi täiskasvanu abiga.

Kirjutamine

Kirjutamise tehnika arendamine: ühtlane kirjarida, õiged tähekujud ja seoses nii väikestel kui suurtel kirjatähtedel. Kirjavea parandamine, kui veale tähelepanu juhitakse; kirjavea vältimine, kui veaohlikule kohale tähelepanu juhitakse. Näidise järgi kirjatöö paigutamine vihiku lehele, kirjapaberile; kuupäeva kirjutamine. Tekstilähedase ümberjutustuse kirjutamine küsimuste ja tugisõnade toel. Lausete moodustamine ja seostamine. Loovtöö skeemi, kaardi toel; fantaasialugu. Jutu ülesehitus: alustus, sisu ja lõpetus; jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutlemine. Õigekeelsus Varasemale lisanduvalt keeleteadmised: täishäälikuühendi õigekiri, suluta kaashääliku pikkus ja õigekiri; k, p, t

	alustab lauset suure algustähega ja lõpetab punkti või küsimärgiga; kasutab suurt algustähte inimeste ja loomade nimedes, tuttavates kohanimes; kirjutab õigesti sõnade lõppu -d (mida teed?), -te (mida teete?), -sse (kellesse? millesse?), -ga (kellega? millega?), -ta (kelleta? milleta?); kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (20–25 sõna lihtlausekena).	s-i ja h kõrval; i ja j silbi alguses, h sõna alguses; suur algustäht oma kooli ja tuttavates kohanimes; silbitamine, poolitamise üldpõhimõtted; sõnade lõppu kirjutatakse -d (mida teed?), -te (mida teete?), -sse (kellesse? millesse?), -ga (kellega? millega?), -ta (kelleta? milleta?). ma, sa, ta, me, te, nad õigekiri. Lauseliik ja lõpumärk (jutustav e väit- ja küsilause). Koma kasutamine liitlause et, sest, aga, kuid puhul. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (20-25 sõna lihtlausekena).
3.klass	Suuline keelekasutus *Kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi; * väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänab; vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid; * vaatlleb sihipäraselt, kirjeldab eesmärgipäraselt nähtut, eset, olendit, olukorda, märkab erinevusi ja sarnasusi; * avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta; * annab küsimuste toel arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; * koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi; * jutustab loetust ja läbielatud sündmusest; * jutustab pildiseeria, tugisõnade, märksõnaskeemi ja küsimuste toel; * mõtleb jutule alguse ja lõpu; * leiab väljendamiseks lähedase ja vastandtäheendusega sõnu; * esitab luuletust peast;	Suuline keelekasutus Pikema suulise juhendi meeldejätmise ja selle järgi toimimine. Kaaslaste juhtnööride kuulamine, nende järgi toimimine. Õpetaja ettelugemise järel (ainealane tekst, lõikhaaval) oluliste mõistete ja seoste leidmine. Kuuldud tekstist lühikokkuvõtte sõnastamine. Lavastuse, kuuldud proosa-, luule- ja ainetekstide sisu reprodutseerimine. Kuuldud teabe rühmitamine skeemi, märksõnade jm alusel. Kuuldu (nähtu) kommenteerimine; hinnangud tegelastele, sisule. Tekstide kriitiline kuulamine (fakti ja fantaasia eristamine jms). Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk sulghääliku pikkusel. Selge häälduse jälgimine teksti esitamisel. Kõne eri nüansside esiletoomine dramatiseeringus, esinemistes. Sõnavara arendamine: lähedase tähendusega sõna, sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine, vastandsõna leidmine. Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine ning mõtete sobiv sõnastamine (sõnavalik, parasiitkeelendite vältimine, mõtte lõpuleviimine). Kõnelemine eri olukordades: vestlus tundmatuga, sh telefonitsi, klassi/kooli esindamine, võistkonda kutsumine, koostegevusest loobumine jms. Erinevate käitumisviiside ja koostöövormide võrdlemine. Oma arvamuse avaldamine, kaaslaste arvamuse küsimine. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus. Jutustamine kuulatu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria, etteantud teema põhjal; aheljutustamine. Erinevate strateegiate kasutamine kõneülesannetes (nt

võrdlemine, kirjeldamine). Eritüübiliste küsimuste moodustamine (nt intervjuu tegemiseks). Luuletuse, dialoogi mõtestatud esitamine.

Lugemine

- * Loeb nii häälega ja kui endamisi ladusalt ja teksti mõistes; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti;
- * loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga;
- * töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel;
- * vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta;
- * eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku, keeldu;
- * tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kirja;
- * on lugenud läbi vähemalt neli eesti ja väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust;
- * teab nimetada lastekirjanikke.
- * valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest, kasutab raamatukogude infosüsteemi;

Kirjutamine ja õigekeelsus

- * Kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid, kirjutab loetava käekirjaga;
- * kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära; paigutab teksti korrektselt paberile, vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt;
- * valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja: eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset;
- * märgib kirjas häälikuid õigesti; eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu; märgib õpitud sõnades õigesti kaashäälikuühendit; kirjutab õigesti sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse; märgib kirjas

Lugemine

Ladus ja automatiseerunud lugemine. Eri liiki tekstide (sõnamänguline tekst) lugemine; tarbetekstide (kava, retsept, ajalehetekst, teatmeteose tekst) lugemine ja nende järgi toimimine (juhend, eeskiri jms). Oma ja kaaslaste lugemistehnika hindamine. Sõna, lause, teksti sisu mõistmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada). Aime- ja õppekirjanduses olevate skeemide, kaartide, diagrammide, tabelite lugemine. Loetava kohta kava, skeemi/kaardi koostamine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine, tegelaste iseloomustamine. Tekstist õpitavate keelendite, samuti sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade jms leidmine.

Kirjutamine

Kirjatehnika

- Kirjutamise tehnika süvendamine, oma loetava käekirja kujundamine, kirjutamise kiiruse arendamine.
- Kirjutamisvilumuse saavutamine (õiged tähekujud ja proportsioonid, loetav käekiri, ühtlane kirjarida, kirjatöö nõuetekohane välimus, töö vormistamine).
- Teksti ärakiri tahvlilt ja õpikust.
- Kirjutatu kontrollimine õpiku ja sõnastiku järgi.
- Oma kirjavea parandamine.
- Etteütlemise järgi kirjutamine.
- Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine.
- Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, ümbrik.
- Õigekiri.**

	õigesti käänd- ja pöörd sõnade õpitud lõppe ja tunnuseid; * teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestik-järjestuses; * kirjutab suure algustähega lause alguse, inimese- ja loomanimed ning õpitud kohanimed; * piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi; * kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (30–40 sõna); * koostab kutse, õnnitluse, teate, e-kirja; kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel; * kirjutab mõtestatud lauseid, jutustavaid ja kirjeldavaid tekste; kujundab lugemise kaudu oma mõtte-ja tundemaailma, jagab lugemiskogemusi; vormistab lihtsama kirjaliku töö arvutis.	Tähestiku järjekord. Täis- ja kaashäälikuühendi õigekiri. Täis- ja suluta kaashääliku pikkuse kordamine, sulghääliku pikkuse eristamine ja õigekiri. k, p, t s-i ja h kõrval. i ja j õigekiri (v.a võõrsõnades ja tegijanimedes). h sõna alguses. Sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses. Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes, tuntumates kohanimedes. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetustes. Poolitamise harjutamine. Liitsõna. Nimi-, omadus- ja tegusõna. Ainsus ja mitmus. Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel. Mitmuse nimetava ning sse-lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik. Pöördelõppude õigekirjutus. Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus). Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma kasutamine loetelus; et, sest, vaid, kuid, aga, siis, kui puhul; sidesõnad, mis koma ei nõua. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (30–40 sõna). Oma kirjavea iseseisev leidmine. Sõnavara: lähedase ja vastandtäheendusega sõna. Sõna ja tema vormide õigekirja ning tähenduse omandamine ja täpsustamine. Tekstiloom Lausete laiendamine ja sidumine tekstiks. Tarbeteksti (ajaleheartikli, teate, nimekirja jne) kirjanek. Ümberjutustuse kirjutamine tugisõnade, skeemi, kaardi või kava toel. Loovtöö kirjutamine (vabajutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu). Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus. Sündmusest ja loomast kirjutamine. Jutule alguse ja lõpu kirjutamine.
--	---	--

		Kirja kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine.
4.klass	Suuline ja kirjalik suhtlus Kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi; annab lühidalt edasi kuuldu sisu; väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes; esitab kuuldu ja nähtu kohta küsimusi; väljendab oma arvamust, annab infot edasi selgelt ja ühemõtteliselt; leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku vormi; kasutab sõnastikke ja teatmeteoseid; esitab peast luuletuse või rolliteksti. Teksti vastuvõtt Loeb eakohast teksti ladusalt ja mõtestatult; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti; otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;	Suuline ja kirjalik suhtlus Hääliku pikkuste eristamine. Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine. Õpetaja ettelugemise järel (ainealane tekst, lõikhaaval) oluliste mõistete ja seoste leidmine. Kuuldud tekstist lühikokkuvõtte sõnastamine. Kuuldud teabe rühmitamine skeemi, märksõnade jm alusel. Tekstide kriitiline kuulamine (fakti ja fantaasia eristamine jms). Lavastuse, kuuldu proosa-, luule- ja ainetekstide sisu ümberjutustamine. Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusvärsus. Fakt ja aramus. Sõnavara avardamine ja täpsustamine, töö sõnastikega. Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis. Vestlus etteantud teema piires. Küsimustele vastamine, esitlus, tutvustus. Erinevate käitumisviiside ja koostöövormide võrdlemine. Oma arvamuse avaldamine, seisukoha põhjendamine, kaaslase arvamuse küsimine. Lisateabe otsimine. Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine ning mõtete sobiv sõnastamine (sõnavalik, parasiitkeelendite vältimine, mõtte lõpuleviimine). Dialoogi ja dramatiseeringu koostamine ja esitamine. Pantomii. Rollimäng. Erinevate strateegiate kasutamine kõneülesannetes (nt võrdlemine, kirjeldamine). Eritüübiliste küsimuste moodustamine (nt intervjuu tegemiseks). Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel. Teksti vastuvõtt Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine; lugemist

	vastab teksti põhjal koostatud küsimustele tekstinäidete või oma sõnadega, koostab teksti kohta küsimusi; leiab teksti peamõtte; kirjeldab teksti põhjal sündmuste toimumise kohta ja tegelasi; leiab tekstist vajalikku infot; tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kõnekäänu, kirja; on läbi lugenud vähemalt neli eakohast väärtkirjandusteost (raamatut); tutvustab loetud kirjandusteose sisu ja tegelasi ning kõneleb loetust.	hõlbustavad võtted. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine. Tööjuhendi lugemine. Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart jm). Tekstide võrdlemine etteantud ülesande piires. Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Kujundlik keelekasutus (piltlik väljend). Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada). Kirjandusteksti süžee, sündmuste toimumise koht, aeg ja tegelased. Sündmuste järjekord. Arutlemine tekstis käsitletud teema üle. Tegelaste käitumise motiivide analüüs. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Küsimustele vastamine tekstinäidetega või oma sõnadega. Töö tekstiga: tundmatute sõnade tähenduse selgitamine, märkmete tegemine loetu põhjal, märksõnaskeemi, küsimuste koostamine. Loetava kohta kava, skeemi/kaardi koostamine. Rollimäng. Dramatiseering. Luuletuse sisu eripära määramine (loodus, nali jne); riimide leidmine ja loomine, riimuvate sõnade toel värsside loomine. Luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad). Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine. Huvipakkuva raamatu leidmine, iseseisev lugemine, vajaliku info leidmine. Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine. Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt, ka kataloogi või e-otsingut kasutades. Tekstiliikide eristamine: jutustus, muinasjutt, luuletus, näidend, vanasõna, kõnekäänd, kiri.
--	---	---

	Tekstiloom Jutustab ja kirjutab loetust ning läbielatud sündmusest; jutustab tekstilähedaselt, kokkuvõtlikult kavapunktide järgi, märksõnaskeemi ja küsimuste toel; kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit, inimest; kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile; kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel; teeb oma tekstiga tööd. Õigekeelsus ja keelehoole Märgib kirjas õigesti lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja kaashäälikuid; märgib sõnades õigesti kaashäälikuühendit; kirjutab sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse; pöörab tegusõnu olevikus; moodustab ainsust ja mitmust, olevikku ja minevikku; poolitab sõnu (õpitud reeglite piires); kasutab õpitud keelendeid nii kõnes kui	Ilukirjandus: kunstmuinasjutt, tõsielujutt eakaaslastest, ilu- ja aimekirjandus loomadest, seiklusjutt, näidend, rahvaluule, värsslugu, vanasõnad ning kõnekäänud. Tekstiloom Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, loov, valikuline kavapunktide järgi, märksõnade ja küsimuste toel. Aheljutustamine. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega. Loetu ja kuuldu põhjal jutustamine, kirjeldamine. Esem, olendi, inimese kirjeldamine. Iseloomulike tunnuste esitamine. Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. Jutustus pildi või pildiseeria põhjal, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu, kirjeldus, seletus, veenmiskiri, tarbetekstid (juhend, nimekiri, retsept, e-kiri, teade), ajakirjandustekstid (uudis, intervjuu, pildi allkiri, kuulutus, reklaam, arvamussõna). Protsesskirjutamine: kirjutamiseks valmistumine (märksõnad, idee- või mõtteskeem, tsentriline kaart, sündmuste kaart, muusika, pilt, rollimäng jne), teksti eri versioonide kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine. Õigekeelsus ja keelehoole Üldteemad Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. Häälikuõpetus ja õigekiri Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Võõrtähed ja -häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend. Kaashäälikuühendi õigekiri. g, b, d s-i kõrval (nt jalgsi, kärbsed). h õigekiri. i ja j õigekiri (tegijanimi). Tutvumine gi- ja ki-liite õigekirjaga.
--	---	---

	kirjas vastavalt suhtlemise eesmärgile, funktsioonile ja suhtluspartnerile, jälgib oma tekstis õpitud ortograafiareegleid; kirjutab suure algustähega isiku ja kohanimed ja väike algustähega õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetused; tunneb ära liitsõna; leiab vead enda ja kaaslaste kirjutistes õpitud keelendite piires; parandab leitud vead sõnaraamatu, käsiraamatu, kaaslase ja/või õpetaja abiga. kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti (40–60 sõna, 20 ortogrammi).	Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri. Nimi ja nimetus. Isiku- ja kohanimed, ametinimetused ja üldnimetused. Eakohase teksti eksimatu ära kiri tahvliilt. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (40–60 sõna, 20 ortogrammi). Oma kirjavea iseseisev leidmine. Sõnavaraõpetus Sünonüümid. Antonüümid. Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhisõna, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused. Vormiõpetus Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses. Nimisõna. Omadussõna. Asesõna. Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Lauseõpetus Lause. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine. Otsekõne ja saatelause.
5.klass	Suuline ja kirjalik suhtlus Valib juhendamise toel suhtluskanali; leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi; esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning annab hinnanguid; Teksti vastuvõtt loeb ja kuulab isiklikust huvist ning õppimise eesmärgidel nii huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;	Suuline ja kirjalik suhtlus Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis. Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldude hinnangu andmine. Suuline arvamused avaldus etteantud teema piires, vastulausele reageerimine, seisukohast loobumine. Väite põhjendamine. Teksti vastuvõtt Eesmärgistatud lugemine, lugemist hõlbustavad võtted. Tööjuhendi lugemine. Kava, mõttekaart, joonis jm visualiseerivad vahendid. Kokkuvõtte konkreetsest

	rakendab tuttavat liiki teksti lugemisel ja kuulamisel eri viise ja võimalusi; valib juhendamise toel oma lugemisvara; Tekstilooime jutustab, kirjeldab, arutleb suuliselt ja kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid korrektselt; esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne); Õigekeelsus ja keelehoole tunneb eesti keele häälikusüsteemi, järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid; moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid; rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes.	materjalist (õppetekst, arutlus). Kuuldu konspekteerimine. Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart jm). Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine. Visuaalselt esitatud info (foto, joonis, graafik) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine. Tekstilooime Ümberjutustamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, valikuline. Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. Lühiettekande esitamine Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi, inimese kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine. Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumustest jutustamine ning kirjutamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine. Arutlemine. Probleemide nägemine vaadeldavas nähtuses. Põhjuse ja tagajärje eristamine. Õigekeelsus ja keelehoole Üldteemad. Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. Sugulaskeeled ja sugulasrahvad. Häälikuõpetus ja õigekiri Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend. Kaashäälikuühendi õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). Sõnavaraõpetus Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused. Sõnavara avardamine ja täpsustamine. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist). Vormiõpetus
--	--	---

	Praktilised tööd ja digipädevus 1) Tarbe- ja ajakirjandustekstid. 2) Infootsing. 3) E-kirja koostamine 4) Referaadi koostamine. 5) Osavõtt erinevatest loomingulistest konkurssidest.	Sõnaliigid: tegusõnad, käandsõnad ja muutumatud sõnad. Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses. Tegusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstis. Käandsõna. Käandsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käänamine. Käänded, nende küsimused ja tähendus. Õige käände valik sõltuvalt lause kontekstist. Ainsus ja mitmus. Lauseõpetus Lause. Alus ja öeldis. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlauses. Koondlause kasutamine tekstis. Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine. Muud õigekirja teemad Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isiku- ja kohanimed.
6.klass	Suuline ja kirjalik suhtlus Valib juhendamise toel suhtluskanali; peab sobivalt telefoni- ja mobiilivestlust, kirja- ja meilivahetust; võtab loetut ja kuuldut lühidalt kokku nii suulises kui ka kirjalikus vormis. leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi. Teksti vastuvõtt Tunneb tavalisi tekstiliike ja nende kasutusvõimalusi; võrdleb tekste omavahel, esitab küsimusi ja arvamusi ning teeb lühikokkuvõtte; kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekstide tõlgendamisel ja seostamisel.	Suuline ja kirjalik suhtlus Arvamuse avaldamine, põhjendamine paaris- või rühmatöö käigus, kõnejärg. Kaaslase parandamine, täiendamine. Arvamuse tagasivõtmine, kaaslasega nõustumine, kaaslase täiendamine, parandamine. Kaasõpilaste töödele hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine. Klassivestlus, diskussioon. Telefonivestlus: alustamine, lõpetamine. Suhtlemine virtuaalkeskkonnas: eesmärgid, võimalused, ohud (privaatse ja avaliku ala eristamine). E-kiri. Teksti vastuvõtt Raadio- ja telesaadete eripära, vormid ning liigid, eesmärgistatud kuulamine/vaatamine. Oma sõnadega kokkuvõtte tegemine. Saatekava. Trükiajakirjandus. Pressifoto. Karikatuur. Pildiallkiri. Teabegraafika. Reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele mõeldud reklaam. Tarbetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid. Skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist,

	Tekstiloom Leiab juhendamise toel tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ja internetist; tunneb esinemise ettevalmistuse põhietappe; tunneb kirjutamisprotsessi põhietappe; kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju (ka e-kirju ja sõnumeid), oskab leida ja täita lihtsamaid planke ja vorme; avaldab viisakalt ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis; kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekste luues ja seostades. Õigekeelsus ja keelehoole Tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide tüüpjuhte ja lihtvormide kasutust, järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid; moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid; leiab ja kontrollib „Eesti õigekeelsus-sõnaraamatust“ sõna tähendust ja õigekirja.	hinnakirjast andmete kirjapanek ja seoste väljatoomine. Tekstiloom Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine. Kirjandi ülesehitus. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand. Oma vigade leidmine ja parandamine. Lisateabe otsimine. Alustekst, selle edasiarenduse lihtsamaid võtteid. Erinevatest allikatest pärit info võrdlemine, olulise eristamine ebaolulisest, selle väljakirjutamine. Uue info seostamine oma teadmiste ja kogemustega, selle rakendamine konkreetsest tööülesandest lähtuvalt. Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusväärsus. Teksti loomine pildi- ja näitmaterjali põhjal. Fakt ja arvamus. Kiri, ümbriku vormistamine. Lühiettekanne, esitlus Internetist või teatmeteostest leitud info põhjal. Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika. Õigekeelsus ja keelehoole Üldteemad Kirjakeel, argikeel ja murdekeel Häälikuõpetus ja õigekiri g, b, d s-i kõrval. h õigekiri. i ja j õigekiri (tegijanimed ja liitsõnad). gi- ja ki-liite õigekiri. Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus, sulghäälik sõna keskel. f-i ja š õigekiri. Õigekirja kontrollimine sõnaraamatutest (nii raamatust kui veebivariandist). Sõnavaraõpetus Kirjakeelne ja kõnekeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist). Vormiõpetus Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga. lik- ja ne-liitliste omadussõnade käänamine ja õigekiri. Omadussõnade
--	--	---

	Praktilised tööd ja digipädevus 1) Tarbe- ja ajakirjandustekstid. 2) Infootsing. 3) E-kirja koostamine. 4) Referaadi koostamine 5) Suuline ettekanne. 6) Osavõtt erinevatest loomingulistest konkurssidest. 7) Loovtöö	võrdlusastmed. Võrdlusastmete kasutamine. Omadussõnade tuletusliited. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (ne- ja line-liitelised omadussõnad). Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi- ja järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Kuupäeva kirjutamise võimalusi. Arvsõnade käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ja numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis. Asesõnade käänamine ja kasutamine. Sõnaraamatute kasutamine käändsõna põhivormide kontrollimiseks. Lauseõpetus Liitlause. Lihtlause te sidumine liitlauseks. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine. Otsekõne ja saatelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ja järel. Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõne kasutamise võimalusi. Üte ja selle kirjavahemärgid. Muud õigekirja teemad Algustäheõigekiri: ajaloosündmused; ametinimetused ja üldnimetused; perioodikaväljaanded; teoste pealkirjad. Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri, lühendite lugemine.
7.klass	Oskab oma seisukohti väljendada ning sõnastab vajaduse korral eriarvamuse. Esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid. Oskab kuuldu ja loetu nii suulises kui ka kirjalikus vormis kokku võtta. Oskab nii suhtlust kui ka teemasid algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada. Oskab eakohastel teemadel arutleda ja probleemülesandeid lahendada ning osaleb diskussioonides. Kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavaid ja võimalusi. Suuline ja kirjalik suhtlus Oskab valida suhtluskanalit; peab asjalikku kirja- ja meilivahetust.	Suuline ja kirjalik suhtlus Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine, asjakohaste küsimuste esitamine.

	Esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid. Võtab loetut ja kuuldut eesmärgipäraselt kokku ja vahendab nii suulises kui ka kirjalikus vormis. Teksti vastuvõtt Seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli. Reageerib tekstidele sihipäraselt nii suuliselt kui ka kirjalikult ning sobivas vormis: võrdleb tekste omavahel, selgitab arusaamatuks jäänut, esitab küsimusi, vahendab ja võtab kokku, kommenteerib, esitab vastuväiteid, loob tõlgendusi ja esitab arvamusi ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega. Kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendamisel, tekstide seostamisel ja tekstile reageerimisel.	Suuline ja kirjalik suhtlus, tekstiloomine Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine, asjakohaste küsimuste esitamine. Kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik. Meilivahetus, meili kirjutamine ja keelevahendite valik. Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusringis. Suhtlemine ajakirjanikuga. Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine. Teabe edastamine, reprodutseerimine, seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires. Kirjalike tööde vormistamise põhimõtted. Teksti arvutitöötlus. Teksti vastuvõtt Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval. Meediateksti tunnused. Põhilised meediakanalid. Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia. Meediatekstide põhiliigid: uudislugu, arvamislugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus. Uudislugu. Uudisloo ülesehitus ja pealkiri. Arvamislugu. Arvamusloo ülesehitus ja pealkiri. Fakti ja arvamuse eristamine. Tekstiloomine Teabe edastamine, reprodutseerimine, seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires. Uudisloo kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad, vastutus avaldatu eest. Uudisloo pealkirjastamine. Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine. Arvamusloo suuline ja kirjalik kommenteerimine: isikliku seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine. Lühiettekande koostamine ja esitamine. Kirjalike tööde vormistamise põhimõtted. Teksti arvutitöötlus.
--	--	---

Õigekeelsus ja keelehoole

Eristab kirjakeelt argikeelest.
 Teab eesti keele murdeid.
 Järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid.
 Oskab õigekirjajuhiseid leida veebiallikatest, sõna- ja käsiraamatutest.
 Teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme.
 Rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates.
 Teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni.
 Kasutab tekstide koostamisel tavakohast ülesehitust ja vormistust.

Õigekeelsus ja keelehoole

Üldteemad.
 Kirjakeel ja kõnekeel. Eesti keele murded.
 Oskussõnavara. Kehakeel.
 Häälikuõpetus ja õigekiri
 Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid.
 Veaohtliku häälikuõigekirjaga sõnad.
 Omasõnad ja võõrsõnad. Veaohtlike võõrsõnade õigekiri.
 Silbitamine, pikk ja lühike silp. Rõhk ja välde. Välte ja häälikuõigekirja seosed.
 Õigehääldus.
 Omasõnad ja võõrsõnad. Veaohtlike võõrsõnade õigekiri.
 ÕS-ist (nii veebi- kui ka raamatuvariandist) õigekirja ja õigehäälduse kontrollimine.
 Sõnavaraõpetus
 Sõna ja tähendus, sõnastuse rikastamine, sünonüümide tähendusvarjundid.
 Homonüümid ja veaohtlikud paronüümid.

 Vormiõpetus
 Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ja muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad).
 Sõnaliikide funktsioon lauses.
 Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood. Tegusõna vormide kasutamine lauses. Tegusõna käändelised vormid. Tegusõna astmevaheldus: veaohtlikud tegusõnad ja sõnavormid. Õige pöörddevormi leidmine ÕS-ist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul.
 Liit-, ühend- ja väljendteigusõna. Tegusõna kokku- ja lahkukirjutamine.
 Käändsõnad. Käänetevahelised seosed.
 Veaohtlikud käändevormid. Käändsõna astmevaheldus: veaohtlikud käändsõnad ja sõnavormid. Õige käändevormi leidmine ÕS-ist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul.
 Omadussõna võrdlusastmed: veaohtlikud sõnad.
 Käändsõna kokku- ja lahkukirjutamine.
 Muutumatud sõnad. Määr- ja kaassõnade eristamine. Muutumatute sõnade kokku- ja lahkukirjutamine.

	Praktilised tööd ja IKT rakendamine 1) Meilivahetus. 2) Veebisuhtlus (meili- ja suhtluskeskkonnad, keelevahendid internetis) 3) Meediatekstide analüüs. 4) Teksti arvutitöötlus. 5) Infootsing. 6) Sõnaraamat. 7) Internetipõhine keeleabi. 8) Keeleõppekeskkonnad. 9) Osavõtt erinevatest loomingulistest konkurssidest. III kooliastmes hinnatakse õpilase: iseseisvat lugemist ja eri viisidel jutustamist, teksti tõlgendamist, analüüsi ja mõistmist, teksti esitust ja omaloomingulisi töid.	Numbrite kirjutamine: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad. Meediaõpetus Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval. Meediatekstide tunnused. Põhilised meediakanalid. Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia. Fakti ja arvamuse eristamine. Meediatekstide põhiliigid: uudislugu, arvamislugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus. Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusringis. Uudisloo ülesehitus ja pealkiri. Uudisloo kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad, vastutus avaldatu eest. Uudisloo pealkirjastamine. Arvamusloo ülesehitus ja pealkiri. Arvamusloo suuline ja kirjalik kommenteerimine: isikliku seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine. Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine. Tele- ja raadiosaated.
8.klass	1. Oskab oma seisukohti väljendada ning sõnastab vajaduse korral eriarvamuse; 2. esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid; 3. oskab kuuldu ja loetu nii suulises kui ka kirjalikus vormis kokku võtta; 4. oskab nii suhtlust kui ka teemasid algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada; 5. oskab eakohastel teemadel arutleda ja probleemülesandeid lahendada ning osaleb diskussioonides; 6. kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavasid ja võimalusi. Suuline ja kirjalik suhtlus Suhtlusolukord, suhtlusolukorra komponendid, suhtluspartnerid. Erinevates suhtlusolukordades	Suuline ja kirjalik suhtlus Suhtlusolukord, suhtlusolukorra komponendid, suhtluspartnerid.

osalemine. Suhtlusolukorraga arvestamine. Suhtlemisel partneri arvestamine. Peab sobivalt telefoni- ja mobiilivestlusi. Käsitleb koos partneri või rühmaga sihipäraselt eakohaseid teemasid ning lahendab probleemülesandeid, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi; oskab alkatada, arendada, tõrjuda ja katkestada nii suhtlust kui ka teemasid; väljendab oma seisukohti ja sõnastab vajadusel oma eriarvamuse; teeb ettepanekuid, esitab omapoolseid põhjendusi, annab vajadusel lisateavet; Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, telefonivestlus. Suhtlemine rühmas, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Rühmatöö käigus arvamuse avaldamine ja põhjendamine. Diskussioon. Kompromissi leidmine, kaaslase õeldu/tehtu täiendamine ja parandamine. Kaaslase tööle põhjendatud hinnangu andmine. Suulise arutelu tulemuste kirjalik talletamine. Väitlus, väitluse reeglid. Teksti vastuvõtt Orienteerub tekstimaailmas: tunneb olulisi tekstiliike (peamisi tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamižanreid), nende põhijooni ja kasutusvõimalusi; teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast liigist ja autorist; eristab tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamtekstide stiile üksteisest, argisuhtluse ja ilukirjanduse stiilist; teab peamisi mõjutusvahendeid; Teksti vastuvõtmise viisid. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine. Kõne kuulamine, märkmete tegemine. Konspekterimine. Kõne põhjal küsimuste esitamine. Tekstist olulisema teabe ja probleemide leidmine, tekstist kokkuvõtte tegemine. Reklaamtekst, reklaamtekstide eesmärk ja tunnused.	Erinevates suhtlusolukordades osalemine. Suhtlusolukorraga arvestamine. Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, telefonivestlus. Suhtlemine rühmas, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Rühmatöö käigus arvamuse avaldamine ja põhjendamine. Suulise arutelu tulemuste kirjalik talletamine. Suhtlemisel partneri arvestamine. Kompromissi leidmine, kaaslase õeldu/ tehtu täiendamine ja parandamine. Kaaslase tööle põhjendatud hinnangu andmine. Meediaeetika kesksed põhimõtted. Väitlus, väitluse reeglid. Teksti vastuvõtt Peamised tekstiliigid (asjaajamis-, meedia-, teabe-, reklaami- ja aimežanrid), nende eesmärgid. Teksti vastuvõtmise viisid. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine. Tekstist olulisema teabe ja probleemide leidmine, tekstist kokkuvõtte tegemine. Konspekterimine. Kõne kuulamine, märkmete tegemine. Kõne põhjal küsimuste esitamine. Veebist teabe otsimine, teabeallikate ja info kriitiline hindamine. Teabe talletamine ja süstematiseerimine. Teabetekstide eesmärk, teabeteksti tunnused ja ülesehitus. Juhend ja uurimus. Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.
--	--

	Reklaami keel. Kriitiline lugemine. Avalik ja varjatud mõjutamine. Peamised keelelised mõjutamisvõtted, demagoogia. Meediaetika kesksed põhimõtted. Sõnavabaduse põhimõte ja selle piirangud. Teabetekstide eesmärk, teabeteksti tunnused ja ülesehitus. Juhend ja uurimus. Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine. Tekstiloom Erinevat liiki alustekstide põhjal kirjutamine. Leiab tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ja internetist, valib kriitiliselt oma teabeallikaid ja osutab nendele sobivas vormis. Kõneks valmistumine, kõne koostamine ja esitamine. Kõne näitlikustamine. Ettekande koostamine ja esitamine. Tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise protsesse ja kohandab neid oma eesmärkidele, oskab suuliselt esineda (tervitab, võtab sõna, koostab ja peab lühikest ettekannet ja kõnet). Refereerimine. Teabeallikatele ja alustekstidele viitamise võimalused. Viidete vormistamine. Kirjandi kirjutamise eeltöö: mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine. Kirjandi teema ja peamõte, kirjandi ülesehitus. Teksti liigendamine. Jutustava, kirjeldava või arutleva kirjandi kirjutamine. Õigekeelsus ja keelehoole Teab eesti keele lauseehituse peajooni, tunneb keelendite stiiliväärtust, oskab keelendeid tekstis mõista ja kasutada. Teab suulise ja kirjaliku keelevormi erijooni. Järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid. Oskab leida sõna- ja käsiraamatutest ning veebiallikatest õigekirjajuhiseid.	Reklaamtekst, reklaamtekstide eesmärk ja tunnused. Reklaami keel. Kriitiline lugemine. Avalik ja varjatud mõjutamine. Peamised keelelised mõjutamisvõtted, demagoogia. Veebilehed: eesmärgid ja ülesehitus. Tekstiloom Erinevat liiki alustekstide põhjal kirjutamine. Refereerimine. Teabeallikatele ja alustekstidele viitamise võimalused. Viidete vormistamine. Kõneks valmistumine, kõne koostamine ja esitamine. Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära. Kõne näitlikustamine. Kirjandi kirjutamise eeltöö: mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine. Kirjandi teema ja peamõte, kirjandi ülesehitus. Teksti liigendamine. Jutustava, kirjeldava või arutleva kirjandi kirjutamine. Õigekeelsus ja keelehoole Üldteemad. Eesti kirjakeele kujunemine 19. sajandil. Keeleuuendus. Häälikuõpetus ja õigekiri. Algustäheõigekiri. Nimi, nimetus ja pealkiri. Sõnavaraõpetus
--	---	---

	Rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates; Teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni. Kasutab tekstide koostamisel tavakohast ülesehitust ja vormistust. Lauseõpetus ja õigekiri Lause. Lause suhtluseesmärgid. Lause liikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus ja öeldistäide. Täiend. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ja täiendite kirjavahemärgistamine, koondlause. Lisandi ja ütte kirjavahemärgistamine ja kasutamine lauses. Liht- ja liitlause. Lihtlause õigekiri. Rindlause. Rindlause osalause ühendamise võimalused, rindlause kirjavahemärgistamine. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimlause õigekiri. Segaliitlause. Lauselühend. Lause lühendi õigekiri. Lauselühendi asendamine kõrvallausega. Liht- ja liitlause sõnajärg. Otsekõne, kaudkõne ja tsitaat. Otsekõnega lause muutmine kaudkõneks. Praktilised tööd ja digipädevus 1) Teksti vormistamine (tekstitöötlus arvutil, blogimine). 2) Esitluse koostamine ja ettekandmine. 3) Infootsing. 4) Sõnaraamatud. 5) Internetipõhine keeleabi. 6) Veebisuhtlus. 7) Keeleõppekeskkonnad. 8) Osavõtt erinevatest loomingulistest konkurssidest. 9) Loovtöö	Sõnavara täiendamise võimalused: sõnatuletus ja tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited ja nende tähendus. Lauseõpetus Lause. Lause suhtluseesmärgid. Lause liikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus, täiend. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete kirjavahemärgistamine, koondlause. Lisandi ja ütte kirjavahemärgistamine ja kasutamine lauses. Liht- ja liitlause. Ühendavad ja vastandavad sidesõnad, lihtlause õigekiri. Rindlause. Osalause rindlauseks ühendamise võimalused, rindlause kirjavahemärgid ja õigekiri. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimlause õigekiri. Segaliitlause. Lause lühend. Lause lühendi õigekiri. Lause lühendi asendamine kõrvallausega. Liht- ja liitlause sõnajärg. Otsekõne, kaudkõne ja tsitaat. Otsekõnega lause muutmine kaudkõneks.
9.klass	1. oskab oma seisukohti väljendada ning sõnastab vajaduse korral eriarvamuse; 2. esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid;	

3. oskab kuuldu ja loetu nii suulises kui ka kirjalikus vormis kokku võtta;
4. oskab nii suhtlust kui ka teemasid algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada;
5. oskab eakohastel teemadel arutleda ja probleemülesandeid lahendada ning osaleb diskussioonides;
6. kasutab asjakohaseid suulise ja kirjaliku suhtlemise tavaid ja võimalusi.

Suuline ja kirjalik suhtlus

Esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid; suudab asjalikult sekkuda avalikku diskussiooni meediakanalites, üritustel ja mujal; kommenteerib veebis asjakohaselt;

Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud. Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid.

Veebis kommenteerimine.

Keeleviisakus ja -väärikus.

Anonüümsuse mõju keelekasutusele.

Aktuaalse meediateksti

kommenteerimine vestlusringis. Loetu

kirjalik ja suuline vahendamine.

Suhtlemine ajakirjanikuga.

Veebilehed: eesmärgid ja ülesehitus.

Veebist teabe otsimine, teabeallikate ja info kriitiline hindamine.

Teksti vastuvõtt

Loeb ja kuulab avaliku eluga kursisoleku ja õppimise või töö eesmärkidel ning isiklikust huvist.

Rakendab lugemise ja kuulamise eri viise ja võimalusi.

Loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ja arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste.

Valib teadlikult oma lugemisvara.

Suudab teha järeldusi kasutatud keelevahenditest, märkab kujundlikkust.

Suuline ja kirjalik suhtlus

Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud. Veebipõhised suhtluskanalid:

jututoad, blogid, kommentaarid. Veebis kommenteerimine. Keeleviisakus ja -väärikus. Anonüümsuse mõju keelekasutusele.

Sõnavabaduse põhimõte ja selle piirangud.

Loetu kirjalik ja suuline vahendamine.

Teksti vastuvõtt

Tarbe- ja teabetekstidest olulise info leidmine ja süstematiseerimine.

Tarbetekstide eesmärk, tarbetekstide tunnused ja ülesehitus.

Funktsionaalstiilid: tarbe-, teabe-, aime- ja meediatekstide keelekasutus.

	Tarbetekstide eesmärk, tarbetekstide tunnused ja ülesehitus. Tarbe- ja teabetekstidest olulise info leidmine, süstematiseerimine ja selle põhjal järelduste tegemine. Tekstiloom Oskab eesmärgipäraselt kirjutada kirjandit; asjalikke kommentaare ja arvamused avaldusi; oskab kirjutada elulugu, avaldusi, seletuskirju ja taotlusi; seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toiminguga eesmärgiga ja teiste tekstidega; vahendab kuulnud ja loetud tekste eetilisel, sobiva pikkuse ja täpsusega; Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus. Funktsionaalstiilid: tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamitekstide keelekasutus. Arutluse kirjutamine Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Arutluse põhiskeem: väide, põhjendus, järeldus. Teksti pealkirjastamine. Tekstilõik, tekstilõigu ülesehitus. Lõikude järjestamise põhimõtted ja võimalused. Teksti sidusus. Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa sidumine tervikuks. Sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel vastavalt suhtluseesmärkidele. Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära. Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine. Keelekujundite kasutamine tekstiloomel: konteksti sobivad ja sobimatud kujundid. Õigekeelsus ja keelehoole Väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest. Suhestab keeli teadlikult, tajub nende erinevusi.	Tekstiloom Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus. Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Arutluse põhiskeem: väide, põhjendus, järeldus. Teksti pealkirjastamine. Tekstilõik, tekstilõigu ülesehitus. Lõikude järjestamise põhimõtted ja võimalused. Teksti sidusus. Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa sidumine tervikuks. Sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel vastavalt suhtluseesmärkidele. Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine. Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega. Keelekujundite kasutamine tekstiloomel: konteksti sobivad ja sobimatud kujundid. Õigekeelsus ja keelehoole Üldteemad. Kirjakeele areng tänapäeval: võimalused ja ohud. Keelesugulus, soomeugri ja indoeuroopa keeled. Eesti keel ja teised keeled, eesti keele eripära.
--	--	--

	Edastab võõrkeeles kuulnud ja loetud infot korrektses eesti keeles ja arvestades eesti keele kasutuse väljakujunenud tavaid. Leiab oma sõnavara rikastamiseks keeleallikatest sõnade konteksti-täheendusi, kasutusviise ja mõistesuhteid. Tunneb keelendite stiiliväärtust, oskab keelendeid tekstis mõista ja kasutada. Tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasi õppides. Keeleuuendus. Kirjakeele areng tänapäeval: võimalused ja ohud. Keelesugulus, soomeugri ja indoeuroopa keeled. Eesti keele eripära, võrdlus teiste keeltega. Häälikuõpetus ja õigekiri Õigekirja tervikreeglistik vastavalt põhikooli lõpetaja õpitulemuste loetelule. Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus. Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine. Poolitamine, sh võõrsõnade ja nimede poolitamine. Arvuti keelekorrektori kasutamine. Sõnavaraõpetus. Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid. Fraseologismid, nende stiilivärving. Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine, liitmine ja tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited ja nende tähendus. Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased veebiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade tähenduse ja stiilivärvingu leidmiseks. Praktilised tööd ja digipädevus 1) Tarbeteksti koostamine ja vormistamine (tekstitöötlus arvutil,	Häälikuõpetus ja õigekiri Tsitaatsõnade ja võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus. Võõrsõnade kohanemine eesti keeles. Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine. Poolitamine, sh võõrsõnade ja nimede poolitamine. Arvuti keelekorrektori kasutamine. Sõnavaraõpetus Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid. Fraseologismid, nende stiilivärving. Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased veebiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade õigekirja ja tähenduse kontrollimiseks.
--	--	--

	1) Teksti vormistamine. 2) Esitluse koostamine ja ettekandmine. 3) Infootsing. 4) Veebisuhtlus.	luuletuse, sündmustiku või tegelasega seotud kuulutuse, loole uue või jätkuva lõpu, kirja mõnele teose tegelasele või tegelasarühmale, algustähekordustega naljaloo, luuletuse põhjal samasisulise jutu või muud sellist. 4) Põhimõisted: jutustamine, kirjeldamine.
6. klass	Lugemine 6. klassi lõpetaja: 1) on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erivanrulist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); 2) loeb eakohast erivanrulist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; 3) tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemismuljetest, -elamustest ja -kogemustest.	Lugemine Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise jälgimine ja lugemisoskuse hindamine. Ette loetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine. Teosed, mille hulgast teeb õpetaja oma valiku vastavalt klassi omapärale. 1. Vennad Stephanidesed "Iidsete aegade lood" I osa (või mõni muu antiikmütoloogia-alane raamat) või E. Petiška "Vanakreeka muistendid ja pärimused" (6 müüti) 2. Üks kriminaaljutt: Lindgren "Meisterdetektiiv Blomkvist"/. Mika Keranen "Peidetud hõbedane aardlaegas" jt 3. J. Krüss "Timm Thaler ehk müüdnud naer" 4. F. Molnar „Pal-tänavä poisid“ 5. G. Durrel "Minu pere ja muud loomad" 6. E. Raud „Kalevipoeg“ 7. Kippel "Meelis" 8. poistel C. Nöstlinger "Vahetuslaps" või K. Thorvall "Isa aseaine", tüdrukutel A. Vallik "Kuidas elad, Ann?" või C. Nöstlinger "Greteke Sackmeier" 9. Luulekogu 10. Üks muinasjuturaamat
	Jutustamine 6. klassi lõpetaja: 1) jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel; 2) jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile,	Jutustamine 1) Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine. Jutustamine

	tõsielusündmusele või oma fantaasiale; 3) jutustab piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine 6. klassi lõpetaja: <u>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</u> 1) vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega; 2) koostab teksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu; 3) leiab lõigu kesksed mõtted ja sõnastab peamõtte; 4) järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha; 5) kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustatud moraalinormidest, võrdleb iseennast mõne tegelasega; 6) arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust; 7) otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse. <u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u> 1) tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete ja võrdlusi; 2) seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust; 3) mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes. <u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u>	piltteksti (foto, illustratsioon, karikatuur, koomiks) põhjal. Fantaasialoo jutustamine. 2) Põhimõisted: pilttekst. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine <u>Teose mõistmist toetavad tegevused</u> 1) Küsimustele vastamine tsitaadiga (tekstilõigu või fraasiga), teksti abil oma sõnadega, peast. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausetena, märksõnadena. 2) Lõikude kesksete mõtete otsimine ja peamõtte sõnastamine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt tsitaatide, iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Detailide kirjeldamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Loetu põhjal järelduste tegemine. Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine. 3) Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine. <u>Teose/loo kui terviku mõistmine</u> 1) Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord. Sündmuste põhjus-tagajärg-seosed. Minajutustaja kui loo edastaja. 2) Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Tegelasel muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine. Tegelasrühmad. Tegelasvaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed. Looma- ja imemuinasjutu tüüptegelased. 3) Põhimõisted: detail, idee (peamõtte), konflikt, minajutustaja, probleem, sündmustik, teema, tegelane, tegevusaeg, tegevuskoht, tekstilõik, tsitaat, tüüpteglane. <u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u> 1) Epiteedi ja võrdluse äratundmine ja kasutamine.
--	--	--

	1) seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muinasjutu, muistendi, kõnekäändu ja vanasõna olemust. Esitamine Õpitulemused 6. klassi lõpetaja: esitab peast luuletuse, lühikese proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust. Omalooming 6. klassi lõpetaja: kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti.	2) Lihtsamate sümbolite seletamine. 3) Tegelaskõne varjatud tähenduse mõistmine. 4) Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine, selle võrdlev ja eristav seostamine tänapäeva elunähtustega. 5) Riimide leidmine ja loomine. 6) Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Luuleteksti tõlgendamine. 7) Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine. 8) Põhimõisted: epiteet, mõistukõne, riim, rütm, sümbol, võrdlus. <u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u> 1) Imemuinasjutu sisutunnused. Hiiu- ja vägilasmuistendi tunnused. Vanasõna ja kõnekäändu olemus. Ajaloolise jutustuse tunnused. Teose teema ja idee. Probleemi olemus. Tüüp tegelane. Tegelastevahelise konflikti olemus. Luuletuse vorm: salm ja riim. Päevik kui ilukirjandusliku teose vorm. Animafilmi olemus. 2) Põhimõisted: ajalooline jutustus, animafilm, imemuinasjutt, hiiumuistend, kõnekäänd, päevik, vanasõna, vägilasmuistend. Esitamine 1) Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina). 2) Põhimõisted: luule, proosa. Omalooming 1) Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esem, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse, tunnete kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine. 2) Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.
--	--	--

	Praktilised tööd ja digipädevus 1) Teksti vormistamine (tekstitöötlus arvutil). 2) Esitluse koostamine ja ettekandmine. 3) Infootsing. 4) Veebisuhtlus.	3) Teemamapp tänapäeva kultuurinähtuste või kultuurilooliste isikute kohta. Teemamapi vorm (mapp, karp, CD vms), sisu ja vormistamine. 4) Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid, nt imemuinasjutu, tõsielu- või fantaasiajutu, hiiu- või vägilasmuistendi, mälestusloo, kirjandusliku tegelase või looduskirjelduse, vanasõna(de) või kõnekäändude põhjal jutukese, etteantud riimide põhjal või iseseisvalt luuletuse, teose või kujuteldava tegelase päevikulehekülje, loo sündmustiku edasiarenduse, tegelastevahelise dialoogi, kirja mõnele teose tegelasele või tegelaskarjale, luuletuse põhjal samasisulise jutu või muud sellist. 5) Põhimõisted: jutustav tekst, kirjeldav tekst.
7. klass	Lugemine on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit	Lugemine 1) Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. 1) Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. 2) Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. 3) Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele. 4) Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. 5) Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine. Terviklikult käsitletavat teost Teosed, mille hulgast teeb õpetaja oma valiku vastavalt klassi omapärale. 1. O. Wilde "Õnnelik prints" 2. Ch. Bronte "Jane Eyre" (tüdrukutele) 3. L. Tungal "Varesele valu" 4. E. Bornhöhe "Tasuja" 5. Helga Nõu "Pea suu!" 6. Gerald Durrell "Minu pere ja muud loomad" 7. Lydia Koidula „Säärane mulk“

	Jutustamine jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni; Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused: vastab teksti põhjal fakti- ja järeldamis- ja analüüsiküsimustele; kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate; kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused; kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb tegelasi; arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle; leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte; otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse; Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, ja võrdlusi; selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendust; mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;	8. O. Luts “Kevade” 9. J. Caarder “Apelsinitüdruk” 10. Otfried Preussler “Krabat” 11. Luulekogu Jutustamine 1) Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. 2) Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. 3) Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine Teose mõistmist toetavad tegevused 1) Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja fantaasiaküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga või teksti toel oma sõnadega. 2) Teksti kavastamine: kavapunktid väitlause ja märksõnadena. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine. 3) Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine. Loetu põhjal järelduste tegemine. 4) Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine. 5) Mõisted: idee (peamõte), konflikt, miljö, probleem, prototüüp, sündmustik, teema, tegelane, tegevusaeg, tegevuskoht, tsitaat, tüüptegelane. Teose/loo kui terviku mõistmine 1) Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelasest vahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine. Tegelasest tegevusmotiivide selgitamine. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine.
--	---	---

	Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetab nende tunnuseid; seletab oma sõnadega eepose ja jutustuse, valmi ja ballaadi ning komöödia olemust;	Tegelasrühmade konflikt ja konflikti gradatsioon. 2) Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. 3) Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduse tüüptegelasi. 4) Fantaasiakirjanduse ja naljandite tüüptegelasi. 5) Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. 6) Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine 1) Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. 2) Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine. 3) Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise ja korduse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria mõistmine. Piltluule kui piltkujundi tõlgendamine. 4) Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine. 5) Mõisted: allegooria, epiteet, isikustamine, metafoor, kordus, sümbol, võrdlus. Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine 1) Rahvaluule liigid ja alaliigid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Muinasjutu tunnused (kujund, sümbol, sõnum). Muinasjutu vormitunnused, kompositsioon ja rändmotiivid. 2) Koha- ja ajaloolise muistendi tunnused. Usundilise muistendi tunnused. Naljandi ja anekdoodi tunnused. Puändi olemus. Kõnekäänu ja vanasõna olemus. Mõistatuse olemus. 3) Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Eepose ja jutustuse tunnused. Seiklusromaani tunnused. Robinsonaadi ja utoopia tunnused. 4) Luule vorm: värss, stroof. Piltluule. 5) Valmi ja ballaadi tunnused. Motiivi
--	---	---

	olemus. 6) Komöödia tunnused. Dramaatika mõisted: monoloog, dialoog, remark, repliik. 7) Mõisted: anekdoot, ballaad, dialoog, draama, draamatika, eepika, eepos, jutustus, komöödia, kõnekäänd, lüürika, monoloog, motiiv, muinasjutt, muistend, mõistatus, naljand, piltluule, regilaul, remark, repliik, riimiline rahvalaul, robinsonaad, seiklusromaan, stroof, utopia, valm, vanasõna, värss. Esitamine esitab peast luule- või proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; Omalooming kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti; kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja. Praktilised tööd ja IKT 1) Praktilised tööd: arvustus, ettekanded, lühiaurimus. 2) teksti vormistamine (tekstitöötlus arvutil, blogimine), esitluse koostamine ja ettekandmine, infotsing, veebisuhtlus, kirjandusõppekeskkonnad, audiovisuaalsete vahendite kasutamine (teksti lindistamine, videotreening).	olemus. 6) Komöödia tunnused. Dramaatika mõisted: monoloog, dialoog, remark, repliik. 7) Mõisted: anekdoot, ballaad, dialoog, draama, draamatika, eepika, eepos, jutustus, komöödia, kõnekäänd, lüürika, monoloog, motiiv, muinasjutt, muistend, mõistatus, naljand, piltluule, regilaul, remark, repliik, riimiline rahvalaul, robinsonaad, seiklusromaan, stroof, utopia, valm, vanasõna, värss. Esitamine 1) Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida). Esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. 2) Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele, kasutades illustreerivaid katkendeid. 3) Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina). Omalooming 1) Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: koha- või ajaloolise muistendi, valmi või allegoorilise loo, rahvalaulu, naljandi, mõistatusi, kõnekäändude põhjal naljaloo, seiklusjutu, piltluuletuse, kirja ühelt tegelaselt teisele, tegelasele tegevusjuhendi, tekstis toimunud sündmuste eelloo, loo muudetud vaatepunktiga, puänteeritud loo, erinevate teoste peategelaste võrdluse, vaadatud filmi põhjal ühelauselise või pikema kokkuvõtte või soovituselise või muud sellist. 2) Omaloomingulised tööd (nt teemamapid) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.
8. klass	Lugemine	Lugemine

	On läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega; Jutustamine jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni; Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine <u>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</u> vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele; kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate; kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad	Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine. Terviklikult käsitletavat teosed Teosed, mille hulgast teeb õpetaja oma valiku vastavalt klassi omapärale. 1. Dumas' "Kolm musketäri" või "Robin Hood" 2. J. Austen "Uhkus ja elarvamus" (tüdrukutele) 3. W. Golding "Kärbeste Jumal" (poistele) 4. J. Kross "Väike Vipper" või muu eesti novell (Fr. Tuglas, P. Vallak) 5. Üks reisikiri (omal valikul) 6. A. Kitzberg "Libahunt" 7. A. de Saint-Exupéry „Väike prints“ 8. E. A. Poe novellid 9. Juhan Liiv "Vari" 10. Üks elulooraamat 11. Luulekogu Jutustamine 1) Loo jutustamine: jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine. 2) Eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. 3) Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine <u>Teose mõistmist toetavad tegevused</u> 1) Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile.
--	--	---

	sündmused, arutleb põhjus-tagajärg-seoste üle; kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ja demokraatlikest väärtustest; arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust; leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte; otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse; <u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u> tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi; selgitab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude kujundlikkust ja tähendust; mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes; Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine seletab oma sõnadega eepika, lüürika ja dramaatika, romaani, ja novelli, haiku ja vabavärsi ning tragöödia olemust;	2) Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine. 3) Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustriativsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine. 4) Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine. <u>Teose/loo kui terviku mõistmine</u> 1) Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine. 2) Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Tegelasrühmade vaheline konflikt ja konflikti gradatsioon. 3) Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. 4) Kirjanduse tüüptegelasi. 5) Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. 6) Sündmuste põhjus-tagajärg-seoste leidmine. 7) Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatute seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. 8) Tekstist filmilike episoodide leidmine. Filmi ja kirjandusteose võrdlemine. <u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u> 1) Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõttekorduste leidmine
--	---	---

	Esitamine esitab peast luule- või draamateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande;	regilaulust. Rahvalauluelementide leidmine autoriluulest. 2) Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine. 3) Luuleteksti tõlgendamine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine. 4) Mõisted: epiteet, isikustamine, koomika, metafoor, kordus, piltluule, retooriline hüüatus, retooriline küsimus, stiil, sümbol, võrdlus. <u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u> 1) Müüdi tunnused. Tänapäeva folkloor ehk poploor. 2) Teksti kompositsioonielemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teema arendus, kulminatsioon, lõpplahendus. 3) Muutuv ja muutumatu tegelane. 4) Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Romaani (erinevad liigid) ja novelli tunnused. 5) Ulme- ja detektiivromaanide tunnused. 6) Reisikirja olemus. 7) Luule vorm: värss, stroof. Oodi, haiku ja vabavärsilise luule tunnused. Motiivi olemus. 8) Tragöödia tunnused. Draamatika mõisted: monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Intriigi olemus. 9) Kirjandusteose dramatiseering. Lavastus ja selle valmimine. 10) Filmikunsti väljendusvahendid: pilt ja sõna, kaader filmis. Kirjandusteose ekraniseering. 11) Mõisted: detektiivromaan, dialoog, draamatika, dramatiseering, eepika, eepos, ekraniseering, haiku, intriig, jutustus, kompositsioon, kulminatsioon, lavastus, lüürika, monoloog, motiiv, müüt, novell, poploor, puänt, reisikiri, remark, repliik, romaan, sonett, stroof, stseen, tragöödia, ulmeromaan, vabavärss. Esitamine 1) Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida).
--	---	---

	Omalooming kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti; kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja. Praktilised tööd ja digipädevus 1) Praktilised tööd: arvustus, ettekanded, lühiuurimus. 2) Digipädevus: teksti vormistamine (tekstitöötlus arvutil, blogimine), esitluse koostamine ja ettekandmine, infootsing, veebisuhtlus, kirjandusõppekeskkonnad.	2) Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine. 3) Luuleteksti esitamine peast. 4) Draamateksti esitamine ositi. Instseneeringu esitamine. 5) Kirjandusteost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine. Omalooming 1) Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: ulme- või detektiivjutu, haiku või vabavärsilise luuletuse, näidendi, proosa- või luuleteksti dramatiseeringu, tegelase monoloogi, tegelase eluloo, tegelase seletuskirja, muudetud žanris teksti (nt luuletuse põhjal kuulutuse, uudisest jutustuse), lisatud repliikidega teksti, mina-vormis loo, detailide abil laiendatud loo, võrdluste- ja metafooriderikka teksti, loo ühest ja samast sündmusest traagilises ja koomilises võtmes, kirja teose autorile, teostest valitud ja kommenteeritud tsitaatide kogumiku, tsitaadi (moto) alusel kirjandi või muud sellist. 2) Omaloomingulised tööd (nt teemamapid) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.
9. klass	Lugemine On läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega;	Lugemine Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine. Terviklikult käsitletavat teosed Teosed, mille hulgast teeb õpetaja oma valiku vastavalt klassi omapärale. 1. J. D. Salinger “Kuristik rukkis” 2. Tammsaare „Kõrboja peremees“ 3. Eduard Vilde „Pisuhänd“

	Jutustamine jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni; Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele; kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate; kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused, arutleb põhjus-tagajärg-seoste üle; kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ja demokraatlikest väärtustest; arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;	4. Indrek Hargla “Apteeker Melchiori sari” 5. Erich Maria Remarque “Läänerindel muutuseta” 6. Üks tänapäeva eesti autori teos (M. Heinsaar, U. Vadi, Wimberg, A. Kivirähk) 7. August Gailit “Toomas Nipernaadi” 8. Albert Kivikas „Nimed marmortahvilil” 9. Carl Mothander “Parunid, eestlased ja enamlased” 10. Luulekogu Jutustamine 1) Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tegevuse aja ja koha muutmine. 2) Uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine. 3) Eri vaatepunktist jutustamine. 4) Jutustades tsitaatide kasutamine. 5) Kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. 6) Tutvumine elektroonilise meedia (raadio, televisioon, internet) erinevate jutustamisviisidega. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine Teose mõistmist toetavad tegevused 1) Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile. 2) Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Konspekti koostamine. 3) Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine. 4) Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine. <u>Teose/loo kui terviku mõistmine</u>
--	---	---

	leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte; otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse; <u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u> tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi; mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes; <u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u> seletab oma sõnadega eepika, lüürika, dramaatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, ballaadi, haiku, vabavärsi, soneti, komöödia ja tragöödia olemust;	1) Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Lihtne ja keeruline tegelane. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine. 2) Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Tegelasrühmadevaheline konflikt ja konflikti gradatsioon. 3) Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. 4) Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöo kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Teose rütm: ellipsi täitmine. Sündmuste põhjus-tagajärg-seoste leidmine. 5) Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatute seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. 6) Eesti aja- ja kultuuriloo seostamine. 7) Teksti aja- või kultuuriloolise tähenduse uurimine. 8) Põhimõisted: idee (peamõte), kompositsioon, konflikt, miljöo, probleem, sündmustik, teema, tegelane, tegevusaeg, tegevuskoht, tsitaat, tüüptegelane. <u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u> 1) Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse, ellipsi ja inversiooni tundmine ja kasutamine. 2) Sümbolite seletamine. Allegooria ja allteksti mõistmine. 3) Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine. 4) Luuleteksti tõlgendamine. 5) Autori keelekasutuse omapära leidmine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. 6) Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine. 7) Põhimõisted: allegooria, alltekst, ellips, epiteet, inversioon, isikustamine, koomika, metafoor, kordus, retooriline hüüatus, retooriline küsimus, stiil, sümbol, võrdlus.
--	--	---

	Esitamine koostab ja esitab teost tutvustava ettekande; Omalooming kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti; kirjutab kirjandusteose põhjal arutlus-elementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja. Praktilised tööd ja digipädevus 1) Praktilised tööd: arvustus, ettekanded, lühiuurimus. 2) Digipädevus: teksti vormistamine (tekstitöötlus arvutil, blogimine), esitluse koostamine ja ettekandmine, infootsing, veebisuhtlus, kirjandusõppe keskkonnad,	<u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u> 1) Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, dramaatika tunnused. Eepose, romaani (erinevad liigid), jutustuse, novelli, miniatuuri tunnused. 2) Luule vorm: värss, stroof, erinevad riimiskeemid. Oodi, ballaadi, soneti, haiku ja vabavärsilise luule tunnused. 3) Komöödia, tragöödia ja draama tunnused. 4) Arvustuse olemus. 5) Põhimõisted: arvustus, draama, dramaatika, eepika, eepos, haiku, jutustus, lüürika, novell, riimiskeem, romaan, sonett, stroof, tragöödia, vabavärss. Esitamine 1) Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida). 2) Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine. 3) Teost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine. Omalooming 1) Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: regilaulu, kujundirikka luuletuse või miniatuuri, tegelase iseloomustuse või CV, tegelaste juhtlauseid, teise ajastusse paigutatud tegevustikuga loo, miljöökirjelduse, kirjandusteose probleemidest lähtuva arutluse, alustekstile sisulise vastandteksti, teatrietenduse, filmi või kirjandusteose arvustuse vms. 2) Omaloomingulised tööd (nt lühiuurimused) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta. 3) Põhimõisted: arutlev tekst.
--	--	--

	audiovisuaalsete vahendite kasutamine (teksti lindistamine, videotreening).	
--	--	--